

Informiranje in svetovanje

za vseživljenjsko učenje in razvoj kariere v Sloveniji

stanje in perspektive

Andragoški center Republike Slovenije
Slovenian Institute for Adult Education

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ŠOLSTVO IN ŠPORT

Evropski
Socialni
Skład

Slovenija v podatkih

<i>Politična ureditev</i>	parlamentarna demokracija
<i>Glavno mesto</i>	Ljubljana
<i>Denar</i>	od 1. 1. 2007 evro
<i>Sosednje države</i>	Italija, Avstrija, Madžarska, Hrvaška
<i>Velikost države</i>	20.273 km
<i>Število prebivalcev</i>	2.001.114 v letu 2006
<i>Uradni jezik</i>	slovenščina, na območju z italijansko narodnostno manjšino italijanščina ter na območju z madžarsko narodnostno manjšino madžarščina
<i>Vera</i>	rimskokatoliška (82 %)
<i>Zaposlenost</i>	55,4 % leta 2005 (vir: SURS, 2006, Anketa o delovni sili)
<i>Brezposelnost</i>	10,2 % leta 2005 (vir: ZRSZ, 2006)
<i>BDP</i>	13.677 evrov
<i>Članica EU</i>	od maja 2004

Število vzgojno-izobraževalnih organizacij v Sloveniji

<i>Vrtci</i>	777 (vir: SURS, 2006)
<i>Osnovne šole (tudi OŠ s prilagojenimi programi)</i>	862 (vir: SURS, 2006)
<i>Srednje šole</i>	247 (vir: MŠŠ, 2006)
<i>Šolski zavodi</i>	18 (vir: MŠŠ, 2006)
<i>Dijaški domovi</i>	41 (vir: SURS, 2006)
<i>Višje šole</i>	48 (vir: SURS, 2006)
<i>Visokošolski zavodi</i>	54 (vir: SURS, 2006)
<i>Ljudske univerze</i>	39 (vir: MŠŠ, 2006)
<i>Zasebne organizacije za izobraževanje odraslih</i>	99 (vir: Pregled ponudbe izobraževanja odraslih 2005/06)

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana
374.7(082)

INFORMIRANJE in svetovanje za vseživljenjsko učenje in razvoj kariere v Sloveniji : stanje in perspektive / Tanja Bezić ... [et al.] ; [uredila Tanja Vilič Klenovšek ; fotografije Dušan Vodeb, Irena Hlede, arhiv ACS]. - Ljubljana : Andragoški center Slovenije, 2006

ISBN 978-961-6130-46-2
1. Bezić, Tanja 2. Vilič Klenovšek, Tanja
230968320

Informiranje in svetovanje

za vseživljenjsko učenje in razvoj kariere v Sloveniji

stanje in perspektive

AVTORJI:

Mag. Tanja Bezić, Andreja Dobrovoljc, Saša Niklanović
Mojca Polak, Ljubo Raičević, Zlata Šlibar
Mag. Tanja Vilič Klenovšek, Vanja Vučetić Dimitrovski

Ljubljana, december 2006

Kazalo

Predstavitev	5
Shema izobraževalnega sistema	7
Sistem vzgoje in izobraževanja v Sloveniji	8
Svetovanje v Sloveniji	15
Uvod v predstavitev dejavnosti	15
<i>Tanja Bezić:</i>	
Svetovalno delo v vrtcih, šolah in domovih	16
<i>Zlata Šlibar:</i>	
Karierna orientacija v okviru Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje in centrov za informiranje in poklicno svetovanje	18
Karierna orientacija v drugih organizacijah	21
<i>Mojca Polak:</i>	
Informiranje in svetovanje za mlade na vzporedni poti	22
<i>Ljubo Raičević:</i>	
Splošno informiranje in svetovanje za mlade	24
<i>Vanja Vučetić Dimitrovski:</i>	
Tutorstvo in karierno svetovanje za študente	27
<i>Andreja Dobrovoljc, Tanja Vilič Klenovšek:</i>	
Svetovalna središča za izobraževanje odraslih	29
<i>Mojca Polak:</i>	
Svetovanje v sistemu pridobitve nacionalnih poklicnih kvalifikacij (NPK)	31
Svetovanje za izobraževanje in učenje odraslih v drugih organizacijah	33
<i>Mojca Polak:</i>	
Nacionalni in mednarodni projekti za informiranje in svetovanje v vseživljenjskem učenju in razvoju kariere v Sloveniji v letih 1995–2005	34
<i>Saša Niklanović:</i>	
Evropska dimenzija v politiki karierne orientacije	39
<i>Mojca Polak, Tanja Vilič Klenovšek:</i>	
Informiranje in svetovanje v vseživljenjskem učenju in razvoju kariere v slovenskih strateških dokumentih	43
<i>Mojca Polak, Tanja Vilič Klenovšek:</i>	
Najpomembnejši predlogi za nadaljnji razvoj in povezovanje svetovalnih dejavnosti v Sloveniji	46
Spletne slovenske in mednarodne povezave	51

Predstavitev

V Sloveniji se v zadnjih desetih letih razvijajo nove dejavnosti, ki pomagajo otrokom, mladini ali odraslim pri odločanju za poklic, izobraževanje, učenje, zaposlovanje, osebni razvoj ali razvoj kariere v najširšem pomenu te besede.

V zadnjem desetletju je v vseh evropskih državah in tudi v Sloveniji postal koncept vseživljenjskega učenja temelj razvoja družb, ki žele razvijati konkurenčnost in ekonomsko rast gospodarstev na podlagi znanja. V konceptu vseživljenjskega učenja sta poudarjeni dve dimenziji: časovna (lifelong-learning), ki pomeni učenje od rojstva do smrti, in več-razsežnostna (lifewide-learning), to je učenje za delo, osebni razvoj in aktivno državljanstvo. (Memorandum o vseživljenjskem učenju, Evropska komisija, 2000) Konceptu vseživljenjskega učenja se je pridružil koncept vseživljenjskega svetovanja, ki zagovarja pomen kakovostnega in celostnega informiranja in svetovanja za vse, z namenom pomagati posamezniku pri izbiri izobraževanja, usposabljanja in poklica ter vodenja njegove kariere, ne glede na točko na njegovi življenjski poti. (Rezolucija o svetovanju, Evropska komisija, 2004) V evropski resoluciji o svetovanju je poudarjen pomen razvoja svetovanja v podporo procesom vseživljenjskega učenja in razvoja kariere v različnih ustanovah (šolah, univerzah, javnih zavodih za zaposlovanje, izobraževalnih organizacijah za odrasle, v podjetjih, v ne-vladnih organizacijah idr.), za vse evropske prebivalce enako, ne glede na starost, spol, raso ali zaposlitveni položaj, posebna pozornost pa je namenjena zagotavljanju javnih, brezplačno dostopnih storitev, z različno vsebino in oblikami, ki so namenjene zlasti ranljivim skupinam prebivalstva.

Že nekaj desetletij uveljavljenima dejavnostima svetovanja v službah zavodov za zaposlovanje in v šolah so se v zadnjih letih na

Slovenskem pridružile še nove dejavnosti svetovanja v izobraževanju odraslih, za mlade osipnike ter splošno informiranje in svetovanje za vse mlade. Razvile so se nekatere specifične oblike, kot je svetovanje za nacionalne poklicne kvalifikacije, nastajalo je novo znanje in pridobljene so bile nove izkušnje v okviru nacionalnih in mednarodnih projektov idr. Hiter razvoj novih oblik in vsebin je spodbudil odločitev na državni ravni, sprejeti leta 2004, da se s sredstvi Evropskega socialnega sklada analizira obstoječe stanje na nekaterih področjih, ki jih denarno podpirata predvsem dve ministristvi, Ministrstvo za šolstvo in šport ter Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve ter da se zasnuje vizija nadaljnjega razvoja, predvsem pa večjega sodelovanja in povezovanja dejavnosti informiranja in svetovanja.

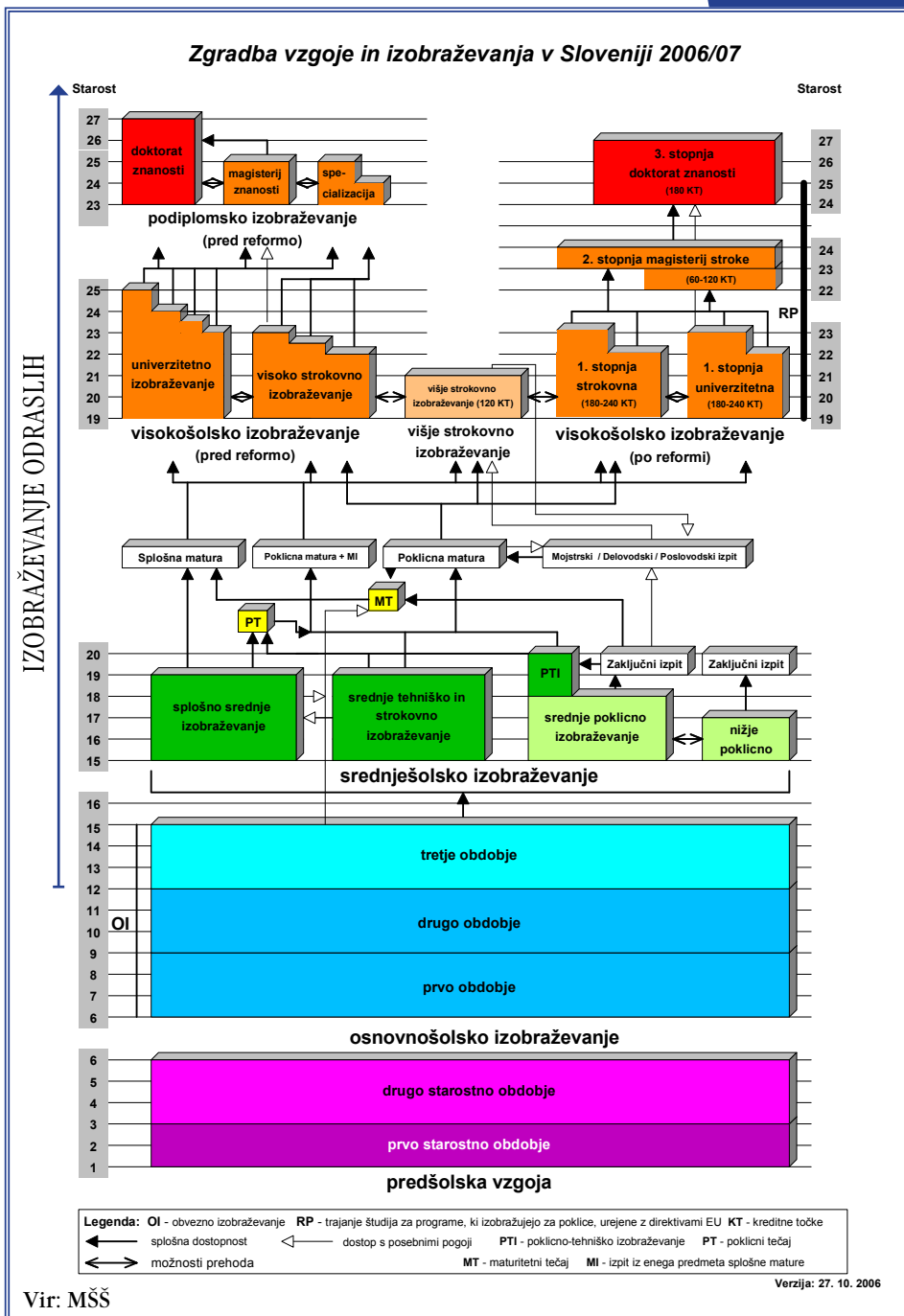
Da bi z zdajšnjo ponudbo in vizijo nadaljnjega razvoja seznanili čim več odgovornih za ustvarjanje politik na tem področju, in vseh, ki delajo v teh dejavnostih, smo pripravili knjižico, ki je pred vami. Zavedamo se, da smo v poskusu za čim bolj celovito predstavitev dejavnosti informiranja in svetovanja, ki so v podporo posameznikovega vseživljenjskega učenja in razvoju kariere, katero od dejavnosti ali organizacij morda izpustili. Zato naj bo ta knjižica prvi korak v predstavljanju teh dejavnosti, da bi postali cilji in vsebine le-teh prepoznavnejši, še posebno za vse strokovne delavce, ki delajo v posameznih svetovalnih omrežjih ter s poznavanjem drugih pripomorejo k večji kakovosti, celostnosti, predvsem pa večji dostopnosti storitev informiranja in svetovanja za vsakega prebivalca v Sloveniji.

Na samem začetku, pred predstavitvijo posameznih dejavnosti, so na kratko predstavljene temeljne značilnosti izobraževalnega sistema v Sloveniji, v nadaljevanju pa smo dodali še prikaz temeljnih strateških evropskih in slovenskih usmeritev za nadaljnji razvoj v novem razvojnem obdobju 2007 - 2013 ter prav na koncu še nekatere slovenske in mednarodne spletne povezave.

Knjižici na pot dodajamo še misel: z informiranjem in svetovanjem odprimo vrata enakih možnosti za vse.

Shema izobraževalnega sistema

Sistem vzgoje in izobraževanja v Sloveniji

Predšolska vzgoja

V predšolsko vzgojo so zajeti otroci od prvega leta starosti do vstopa v šolo. Poteka v samostojnih vrtcih in enotah za predšolsko vzgojo v osnovnih šolah. Poleg javnih vrtcev jo izvajajo tudi zasebni; ti ponujajo bodisi javni program predšolske vzgoje, tako da namenja-jo pozornost nekaterim dejavnostim (glasbi, zdravi prehrani, angleščini), bodisi programe, zasnovane po posebnih pedagoških načelih (npr. valdorfski vrtci) in programe katoliških vrtcev.

Osnovnošolsko izobraževanje

Osnovnošolsko izobraževanje je obvezno in ga izpeljujejo osnovne šole, osnovne šole s prilagojenim programom, glasbene šole ter zavodi za vzgojo in izobraževanje otrok s posebnimi potrebami. Osnovnošolsko izobraževanje odraslih je organizirano v osnovnih šolah za odrasle in na ljudskih univerzah. Za tujce je organizirana mednarodna šola.

Osnovna šola traja devet let, razčlenjena je na tri triletna obdobja, v prvi razred pa se vpisujejo otroci, ki v tistem koledarskem letu dopolnijo šest let.

Osnovna šola je za otroke in mladino brezplačna, vendar pa morajo učenci plačevati šolske potrebščine, delovne zvezke ali prispevek za uporabo učbenikov. Večinoma sami plačajo prehrano, stroške prevoza v šolo pa poravnajo občine.

Srednješolsko izobraževanje

Srednješolsko izobraževanje zajema šolanje po končanem obveznem izobraževanju in se deli na splošno izobraževanje ter na poklicno in strokovno izobraževanje.

Splošno izobraževanje

Splošno izobraževanje se izpeljuje v splošnem *gimnazijskem programu* ali v gimnazijskem programu z določeno strokovno usmeritvijo (npr. umetniška, športna idr.). Izobraževanje po gimnazijskih programih se konča z splošno matura kot obliko eksternega preverjanja znanja. Splošna matura omogoča dostop do vseh oblik terciarnega izobraževanja.

Absolventi gimnazij pa si strokovno izobrazbo za opravljanje izbranega poklica lahko pridobijo z opravljenimi **enoletnimi programi poklicnega tečaja**.

Poklicno izobraževanje

Na ravni poklicnega izobraževanja obstajajo programi nižjega poklicnega, poklicnega in srednjetehtniškega ter strokovnega izobraževanja. Za načrtovanje, programiranje in izpeljevanje poklicnega izobraževanja so skupaj odgovorni socialni partnerji (delodajalci, sindikati) in država, to pa omogoča večji vpliv trga delovne sile na razvoj in obseg izobraževanja v določeni stroki.

V programe nižjega poklicnega izobraževanja se lahko vpišejo učenci, ki so bodisi končali osnovno šolo bodisi osnovnošolsko izobraževanje po prilagojenem izobraževalnem programu za učence s posebnimi potrebami, pa tudi tisti, ki so osnovno šolo sicer obiskovali devet let, pa je niso uspešno končali. Po teh programih traja izobraževanje dve leti ali dve leti in pol za tiste, ki nimajo končane osnovne šole ter se konča z zaključnim izpitom. Spričevalo o zaključnem izpitu jim omogoča zaposlitev pa tudi vpis v prvi letnik triletne poklicne šole.

V triletne programe poklicnega izobraževanja se lahko vpišejo učenci, ki so uspešno končali osnovno šolo. Izobraževanje, ki ga lahko izpeljuje poklicna šola samostojno ali skupaj z delodajalcem v dualnem sistemu, traja praviloma tri leta in se konča z zaključnim izpitom. Spričevalo o zaključnem izpitu omogoča zaposlitev in tudi nadaljevanje izobraževanja.

Izobraževanja po končani poklicni šoli se lahko nadaljuje *v dveletnih poklicno-tehniških programih*. Z obiskovanjem le-tih in po uspešno opravljeni poklicni maturi si dijaki pridobijo srednjo tehniško izobrazbo.

S končano najmanj triletno poklicno šolo in najmanj tremi leti delovnih izkušenj, lahko posameznik pristopi k opravljanju *mojstrskih, delovodski ali poslovodskih izpitov*, ter s tem pridobi srednješolsko izobrazbo, ki je enakovredna srednji tehniški izobrazbi. Če se opravi še izpite iz splošnih predmetov poklicne mature, se lahko nadaljuje izobraževanje na višji strokovni šoli.

Srednje strokovno izobraževanje

Tehniški in drugi strokovni programi trajajo štiri leta in se končajo s poklicno maturo, ki vodi do zaposlitve ali nadaljnjega izobraževanja, višje- ali visokošolskega. Na veliko večino univerzitetnih študijev se je mogoče vpisati tudi z opravljeno poklicno maturo in opravljenim dodatnim izpitom iz posameznega predmeta splošne mature, za vpis na nekatere pa morajo imeti kandidati končano splošno maturo. V ta namen je bil pripravljen enoletni program **maturitetnega tečaja**, ki je namenjen pripravi na opravljanje splošne mature tudi za dijake s končano srednjo poklicno ali strokovno šolo in tudi tiste, ki so uspešno končali tretji letnik gimnazije in nato najmanj za eno leto izobraževanje opustili.

Višje strokovno izobraževanje

Višje strokovno izobraževanje dopolnjuje ali zaokroža ponudbo v terciarnem izobraževanju. Izobraževanje in delo sta zelo močno povezana, saj precejšen del izobraževanja poteka v podjetjih. Vanj se lahko vpiše, kdor je opravil maturo ali poklicno maturo ali zaključni izpit, ali kdor je opravil splošnoizobraževalni del poklicne mature v kombinaciji z mojstrskim, delovodskim ali poslovodskim izpitom. Višje strokovno izobraževanje traja dve leti in se konča z diplomskim izpitom. Diploma omogoča zaposlitev na določenem poklicnem področju. Diplomanti višjih strokovnih šol lahko nadaljujejo študij v drugem letniku visokošolskega strokovnega študija, če izpolnjujejo pogoje za vpis in jim to omogoči visokošolski zavod, ki tak študij izpeljuje.

Visokošolsko izobraževanje

Visokošolsko izobraževanje obsega visokošolske in univerzitetne dodiplomske študijske programe ter podiplomske magistrske in doktorske programe.

Visokošolski strokovni študijski programi so triletni in študentom omogočajo pridobitev strokovnega znanja, ki je uporabneje usmerjeno in namenjeno za zaposlitev. Obvezen sestavni del teh študijskih programov je praktično izobraževanje v delovnem okolju.

Univerzitetni študijski programi so namenjeni za akademsko delo in znanstveno raziskovanje. Sestavni del teh programov je lahko tudi praktično izobraževanje v delovnem okolju ali sodelovanje pri raziskovalnem delu. Trajajo štiri, pet in šest let, odvisno od študijskega programa posamezne fakultete.

Magistrski študijski programi omogočajo študentom poglobljanje znanja na širših strokovnih področjih, usposabljaajo za iskanje novih virov znanja na strokovnem in znanstvenem področju, za uporabo znanstvenoraziskovalnih metod v širšem spektru problemov. Obvezen sestavni del teh programov so projektne naloge v delovnem okolju oziroma temeljne, aplikativne ali razvojne raziskovalne naloge.

Doktorski študijski programi omogočajo študentom poglobljeno razumevanje teoretskih in metodoloških konceptov ter usposobljenost za samostojno razvijanje novega znanja in reševanje najzahtevnejših problemov s preizkušanjem in izboljševanjem znanih ter odkrivanjem novih rešitev. Obvezen sestavni del teh programov so tudi temeljne ali aplikativne raziskovalne naloge.

Visokošolsko izobraževanje je v fazi prenove po bolonjski reformi in programi se že oblikujejo po njenih načelih; v celoti pa bo vpeljana do študijskega leta 2009/10. Nova struktura je:

- na prvi dodiplomski stopnji je ohranjen binarni sistem, torej dva tipa študijskih programov: univerzitetni in visokošolski strokovni;
- druga podiplomska stopnja ima en tip študijskih programov, magistrske študijske programe;
- tretja podiplomska stopnja je doktorat znanosti.

Na posameznih stopnjah se bodo spremenile dolžina študija in možnosti za prehod na višje stopnje.

Vzgoja in izobraževanje oseb s posebnimi potrebami

Vzgoja in izobraževanje oseb s posebnimi potrebami sta organizirana že v posebnih razvojnih oddelkih vrtcev za otroke s težjimi motnjami v duševnem in gibalnem razvoju. Osnovnošolsko izobraževanje poteka v osnovnih šolah s prilagojenim programom za otro-

ke z lažjimi motnjami v duševnem razvoju in v oddelkih za otroke z zmernimi in težjimi motnjami v duševnem razvoju. Ti se izobražujejo po posebnem programu, in ko ga končajo, se po navadi zaposlijo v varstveno-delovnih centrih.

V rednih srednjih šolah in šolah pri zavodih za usposabljanje poteka izobraževanje po prilagojenih programih nižjega in srednjega poklicnega izobraževanja. Zavodi za usposabljanje zagotavljajo vzgojo in izobraževanje od predšolske do srednješolske ravni ter celodnevno oskrbo pa tudi vse potrebne zdravstvene storitve.

Otroci z učnimi težavami se šolajo v rednih šolah, zanje pa so organizirane različne oblike individualne in skupinske pomoči. Dolgotrajno bolni otroci med bolnišničnim zdravljenjem obiskujejo pouk v bolnišničnih šolah.

Otroci, učenci in dijaki s posebnimi potrebami se vpisujejo tudi v redne oddelke. To so večinoma otroci s senzoričnimi motnjami in otroci z lažjimi vedenjskimi motnjami.

Glasbena in plesna vzgoja ter izobraževanje

V glasbenih šolah se lahko izobražujejo predšolski otroci, učenci osnovnih šol, dijaki, študentje in odrasli. Glasbena in plesna vzgoja ter izobraževanje najpogosteje potekata sočasno z osnovnošolskim obveznim izobraževanjem. Programe osnovnega glasbenega in plesnega programa izpeljujejo javne in zasebne glasbene šole, ki so vpisane v razvid izvajalcev pri Ministrstvu za šolstvo in šport. Po končani osnovni šoli in hkratnem glasbenem izobraževanju lahko učenci nadaljujejo po enakem modelu tudi v srednji šoli ali pa se vpišejo v umetniško gimnazijo.

Izobraževanje odraslih

Izobraževanje odraslih obsega izobraževanje, izpopolnjevanje, usposabljanje in učenje oseb, ki se ponovno vključujejo v izobraževanje ali učenje po zaključku začetnega izobraževanja in si želijo pridobiti, posodobiti, razširiti in poglobiti znanje.

Izobraževanje odraslih lahko razdelimo na formalno in neformalno izobraževanje ter na aformalno (priložnostno) učenje. Formalno izobraževanje omogoča pridobitev javnoveljavne izobrazbe, poklicno kvalifikacijo ali drugo javnoveljavno listino, neformalno izobraževanje ali učenje pa je namenjeno pridobivanju, obnavljanju, širjenju, posodabljanju in poglobljanju znanja, vendar se ne dokazuje z javnoveljavno listino. Pri

priložnostnem (aformalnem) učenju pa gre za učenje neposredno iz socialnega in fizičnega okolja. Prevladujoča metoda je učenje z izkušnjami, z zgledi. Poteka spontano, praviloma ni posebej načrtovano, pojavlja se kot vzporedna, dopolnjujoča sestavina različnih dejavnosti in je sestavina vsakdanjega življenja ter vseživljenjskega učenja in izobraževanja.

Organizacije, katerih temeljna dejavnost je izobraževanje odraslih, so ljudske univerze in druge organizacije za izobraževanje odraslih (zasebne, društva ipd.). Šole in visokošolski zavodi za izobraževanje mladine lahko izpeljujejo tudi formalne in neformalne oblike izobraževanja za odrasle; pri tem prilagajajo organizacijo in programe potrebam odraslih, npr. osnovna šola za odrasle, poklicni in maturitetni tečaj, izredni višji strokovni študij, izredni študij na visokošolskih zavodih idr.. Neformalno izobraževanje odraslih izpeljujejo tudi druge organizacije, vendar izpeljujejo izobraževanje poleg neke druge glavne dejavnosti: izobraževalni centri v podjetjih, organizacije s področja kulture, politike, prostega časa in druge.

Razvijajo se tudi alternativni neformalni izobraževalni programi različnih izvajalcev, namenjeni posebnim ciljnim skupinam, denimo Projektno učenje za mlade (PUM), Univerza za tretje življenjsko obdobje, programi za usposabljanje za življenjsko uspešnost (UŽU programi) idr.. Programi neformalnega izobraževanja so različni po trajanju, vstopnih pogojih, odprtosti kurikula ipd.. Ob koncu izobraževanja se izdajajo potrdila o opravljenem programu ali posebne licence.

Certifikatni sistem

Leta 2000 je bil v pristojnosti Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve uzakonjen certifikatni sistem, ki omogoča odraslim pridobivanje poklicnih kvalifikacij tudi v postopku ugotavljanja in potrjevanja znanja in spretnosti ter izkušenj, pridobljenih izven šolskega izobraževanja. Kandidati si s preverjanjem znanja pred komisijo lahko pridobijo javno veljavno listino o usposobljenosti za opravljanje nekega ožjega poklica ali sklopa nalog v poklicu. Nacionalne poklicne kvalifikacije, pridobljene v certifikatnem sistemu, so namenjene zaposlitvi in ne dajejo višje stopnje izobrazbe.

Uvod v predstavitev dejavnosti

V dozdajšnjem razvoju dejavnosti informiranja in svetovanja sta pri opredeljevanju politike in zagotavljanju možnosti za razvoj in delovanje imeli pomembno vlogo predvsem dve ministrstvi: Ministrstvo za šolstvo in šport in Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve. V nadaljnjem razvoju pričakujemo na tem področju tudi večjo vlogo Ministrstva za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo, Ministrstva za gospodarstvo, Službe vlade za lokalno samoupravo in regionalno politiko idr.

Za strokovni razvoj in podporo izpeljevanju posameznih dejavnosti imajo v Sloveniji pomembno mesto tudi nacionalni javni zavodi: Zavod RS za zaposlovanje, Zavod RS za šolstvo, Andragoški center Slovenije, Center RS za poklicno izobraževanje, CME-PIUS - Center za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja ter druge državne institucije, kot so vse tri univerze - v Ljubljani, Mariboru in Kopru, Gospodarska zbornica Slovenije, Obrtna zbornica Slovenije idr.

Za neposredno informiranje in svetovanje so odgovorni številni strokovni delavci v vrtcih, šolah, fakultetah, zavodih za zaposlovanje, izobraževalnih organizacijah za odrasle, nevladnih organizacijah, kot so mladinski centri idr. V teh dejavnostih dela več kot 1.000 strokovnih delavcev, svetovalcev, večina med njimi z univerzitetno izobrazbo različnih družboslovnih smeri in z dodatno opravljenim usposabljanjem.

V nadaljevanju na kratko predstavljamo te dejavnosti:

- svetovalno delo v vrtcih, šolah in domovih,
- karierno orientacijo v okviru Zavoda RS za zaposlovanje in v drugih organizacijah,
- informiranje in svetovanje za mlade na vzporedni poti,
- splošno informiranje in svetovanje za mlade,
- tutorstvo in karierno svetovanje za študente,
- svetovanje v izobraževanju odraslih.

Svetovalno delo v vrtcih, šolah in domovih

Tanja Bezić

Na državni ravni je za svetovalno delo v vrtcih, šolah in domovih odgovorno Ministrstvo za šolstvo in šport. Zakonske podlage so v 67. členu Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (UR. l. RS; 12/96), strokovne pa v Programskih smernicah za delo svetovalne službe (Strokovni svet RS za splošno izobraževanje, 1999).

Svetovalci se izobražujejo v dodiplomskem izobraževanju na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani in na pedagoških fakultetah v Ljubljani in Mariboru.

Razvojno in svetovalno delo za svetovanje v vrtcih, šolah in domovih opravlja Zavod RS za šolstvo. Odgovorni nosilci so vrtci, osnovne šole, gimnazije, srednje policijske in strokovne šole, dijaški domovi in drugi zavodi. Neposredni izvajalci pa so svetovalni delavci, ki so lahko psihologi, pedagogi, socialni pedagogi, socialni delavci, defektologi. Vsi imajo končano univerzitetno izobrazbo, opraviti morajo pripravništvo in strokovni izpit. V šolskem letu 2006/07 je zaposlenih več kot 800 svetovalcev in sicer v: samostojnih vrtcih približno 60, v osnovnih šolah 600, v srednjih šolah 140, dijaških domovih 10 in drugih zavodih 30.

Temeljni cilj svetovalne službe v vrtcu oziroma šoli je otrokov *optimalni razvoj* ne glede na spol, socialni in kulturni izvor, veroizpoved, narodno pripadnost ter telesno in duševno konstitucijo. Svetovalna služba v vrtcu oziroma šoli *pomaga in sodeluje s temeljnim namenom*, da bi bili udeleženci v vrtcu oziroma šoli in vzgojno-izobraževalna ustanova *čim*

uspešnejši pri uresničevanju temeljnega programa in v tem okviru vseh drugih sistemsko zastavljenih splošnih in posebnih vzgojno-izobraževalnih ciljev.

Svetovalna služba v vrtcu oziroma šoli opravlja interdisciplinarno zasnovano strokovno delo ter *pomaga in sodeluje z vsemi udeleženci* v vrtcu oziroma šoli, z otroki, učenci, vajenci, dijaki, vzgojitelji, učitelji, vodstvom, starši, in če je potrebno tudi z *ustreznimi zunanjimi ustanovami*. S posebnim strokovnim znanjem, *s svetovalnim odnosom* in strokovno avtonomnostjo sodeluje pri celostnem reševanju pedagoških, psiholoških in socialnih vprašanj vzgojno-izobraževalnega dela v vrtcu oziroma šoli.

Opravlja tri temeljne dejavnosti:

- dejavnosti pomoči,
- razvojne in preventivne dejavnosti,
- dejavnosti načrtovanja in evalvacije.

Svetovalna služba s temi tremi dejavnostmi pomaga in sodeluje pri:

- učenju in poučevanju (ali igranju in poučevanju v vrtcu),
- šolski kulturi, vzgoji, ustvarjanju ozračja in reda (ali kulturi, vzgoji, ustvarjanju ozračja in reda v vrtcu),
- telesnem, osebem (spoznavnem in čustvenem) in socialnem razvoju,
- šolanju in poklicni orientaciji (ali sprejemu otrok v vrtec in prehodu v šolo),
- socialno-ekonomskih stiskah.

Več informacij najdete na naslovu: <http://www.zrss.si>

Karierna orientacija v okviru Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje in centrov za informiranje in poklicno svetovanje

Zlata Šlibar

Na delovnem področju direktorata *trga dela in zaposlovanja* v okviru Ministrstva za delo družino in socialne zadeve deluje kot izvajalska organizacija Zavod RS za zaposlovanje. Zavod je samostojna pravna oseba s statusom javnega zavoda, ki deluje enotno na območju Republike Slovenije. Poleg drugega se zavod ukvarja tudi s karierno orientacijo, ki zajema različne dejavnosti, njihov namen pa je pomagati posamezniku pri sprejemanju in uresničevanju odločitev na izobraževalni in poklicni poti.

Posebna pozornost je namenjena karierni orientaciji za mladino in brezposelne osebe, da bi se povečala zaposljivost mladih in starejših. Vse več pozornosti se namenja svetovanju za

vseživljenjsko izobraževanje, ki zajema različne načine pridobivanja znanja (prekvalifikacije, nacionalne poklicne kvalifikacije - NPK) in izkušenj, tudi v deficitarnih poklicih, to pa pripomore k izboljšanju stanja v okviru strukturne brezposelnosti.

Karierna orientacija, ki jo zagotavlja zavod, omogoča uporabnikom:

- dostop do informacij o zaposlovanju, izobraževanju in usposabljanju, na primer z zagotavljanjem objektivnih opisov poklicev in programom "Drugače o poklicih", ki omogoča spoznavanje delovnih mest, in s pogovori z zaposlenimi v posameznih poklicih;

- da odkrijejo svoje interese, kompetence in prednosti ter jih povežejo z možnostmi na trgu dela in v izobraževanju; na primer z uporabo interaktivnega programa "Kam in kako" ter delovnega zvezka "Poklicni kašipot za učence ob izbiri prvega poklica in nadaljevanju šolanja" (izdaja zavod v sodelovanju z Zavodom RS za šolstvo in Centrom RS za poklicno izobraževanje);
- spoznati strategije za premagovanje ovir, zlasti tistim, ki že dlje časa iščejo zaposlitev; s tem krepí njihovo samozaupanje, jih motivira, da načrtujejo dejavnosti, ki vodijo v zaposlitev, in spodbuja, da to tudi dosežejo;
- pridobivanje spretnosti za prehod na trg dela (spretnosti iskanja zaposlitve) ali za prehod v izobraževanje (strategije učenja);
- na timskih sestankih skupaj s svetovalci iz osnovnih šol prepoznati potrebo po pomoči ob načrtovanju kariere za vsakega posameznega učenca ter priskrbeti del te pomoči.

Poklicne svetovalce je mogoče najti na vseh območnih službah po Sloveniji in v centrih za informiranje in poklicno svetovanje (CIPS). Prvi tak poskusni center je nastal na podlagi projekta PHARE, odprt pa je bil 1. decembra 1998 v okviru Zavoda RS za zaposlovanje, ki je poleg regijske vloge opravljal še vlogo nacionalnega in mednarodnega povezovalca. Zaradi sodelovanja s pristojno Evropsko komisijo je vodstvo zavoda spomladi 1999 ustanovilo Nacionalni center za informiranje in poklicno svetovanje - NCIPS kot posebno organizacijsko enoto Centralne službe Zavoda RS za zaposlovanje. Poglavitna naloga NCIPS-a je zagotavljati pretok pomembnih informacij med posameznimi partnerji in uporabniki v centrih za informiranje in poklicno svetovanje ter enotno, standardno in strokovno podpirati organizacijske enote teh centrov po Sloveniji.

NCIPS je član evropske mreže EUROGUIDANCE (<http://www.euroguidance.net/index.htm>), ki deluje v okviru Evropske komisije (http://ec.europa.eu/index_en.htm), Direktorata za izobraževanje in kulturo. Zagotavlja informacije o usposabljanju, izobraževanju in možnostih za karierno svetovanje v drugih 32 evropskih državah članicah

mreže in prenaša informacije o tovrstnih možnostih v Sloveniji. Skrbi tudi za slovenski del spletnega portala PLOTEUS (<http://europa.eu.int/ploteus/portal/home.jsp>).

Do konca oktobra 2006 se je mreža centrov za informiranje in poklicno svetovanje razširila na vse območne službe Zavoda RS za zaposlovanje. V zadnjem času je kar nekaj centrov začelo delovati v okviru projekta Centri vseživljenjskega učenja, nekateri centri pa delujejo v povezavi z drugimi partnerji, predvsem knjižnicami. Več na www.ess.gov.si/NCIPS.

V centrih za informiranje in poklicno svetovanje je zbrano vso informativno gradivo povezano z izobraževanjem, usposabljanjem in zaposlovanjem. To so informacije o opisih poklicev, možnostih za izobraževanje in usposabljanje, o štipendijah in drugih finančnih pomočeh, potrebah po delavcih, imenikih delodajalcev in drugem. V centrih so na voljo tudi pripomočki za samotestiranje in računalniški program za načrtovanje poklicne poti. Cilj takih centrov je torej samopostrežno informiranje in načrtovanje kariere vsem strankam, ki nimajo večjih ovir in so tako sposobne centre samostojno uporabljati. Poleg informatorjev so v centrih stalno ali občasno prisotni poklicni svetovalci Zavoda za zaposlovanje; svetujejo tistim, ki potrebujejo ob samopostrežnih načinih dodatno pomoč pri načrtovanju kariere ali pri razlagi dobljenih izidov testiranja ipd.

Ciljne skupine v centrih so po zakonu vsi, brezposelni, zaposleni, šolska mladina, starši, osipniki, tisti, ki jim grozi izguba zaposlitve,

in drugi, ki potrebujejo tovrstne informacije. Poleg individualnega informiranja in svetovanja potekajo v centrih tudi skupinske oblike za mladino in odrasle: predstavitve različnih poklicev, delavnice o trgu dela in iskanju zaposlitve.

Več informacij najdete na naslovih:

- Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve:

<http://www.mddsz.gov.si>

- Zavoda RS za zaposlovanje:

<http://ess.gov.si>

Karierna orientacija v drugih organizacijah

V zadnjih letih sta pri razvoju karierne orientacije začeli dejavnije sodelovati tudi Gospodarska zbornica Slovenije in Obrtna zbornica Slovenije. Obe zbornici spodbujata predvsem nove dejavnosti za predstavitev poklicev na svojih področjih delovanja in razvoj novih pristopov v karierni orientaciji otrok in mladine.

Več informacij o dejavnostih je na spletnih naslovih obeh zbornic:

<http://www.gzs.si>; <http://www.ozs.si/>

Poleg obeh zbornic sodeluje pri promociji poklicev tudi *Center RS za poklicno izobraževanje*, pri čemer vključuje tudi vse srednje poklicne in strokovne šole: <http://www.cpi.si>.

S kariernim svetovanjem se v Sloveniji ukvarja tudi vse več zasebnih organizacij. Našli jih boste, če boste v kateri koli *spletni iskalnik vtipkali besedi »karierno svetovanje«*.

Informiranje in svetovanje za mlade na vzporedni poti

Mojca Polak

Odgovorno telo in financer dejavnosti informiranja in svetovanja za mlade (ISM) je Ministrstvo za šolstvo in šport. Usklajevanje je zaupano Centru RS za poklicno izobraževanje, za izpeljavo dejavnosti v lokalnem okolju pa je bilo na javnem razpisu Ministrstva za šolstvo in šport leta 2004 izbranih šest organizacij, in sicer: centri za informiranje in poklicno svetovanje Ljubljana, Maribor, Koper, Velenje in Kranj (vsi so organizacijske enote Zavoda RS za zaposlovanje) ter zasebna organizacija Smeri z Raven na Koroškem. V vsaki od naštetih organizacij je zaposlena ena strokovna delavka za informiranje in svetovanje za mlade.

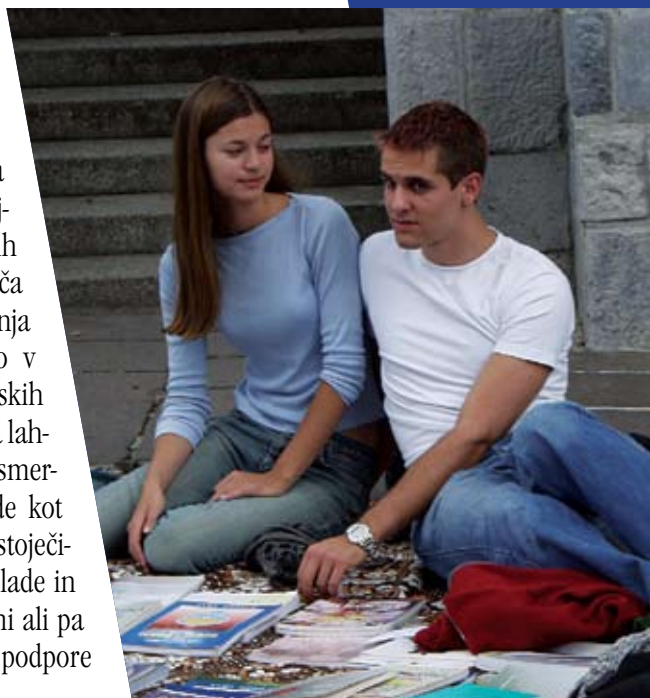
Informiranje in svetovanje za mlade na vzporedni poti je najmlajše svetovalno omrežje v Sloveniji. Nastalo je zaradi številnih mladih, ki se po opustitvi šolanja ne vključijo v druge oblike izobraževanja ali na trg delovne sile in se tako znajdejo na pragu socialne izključenosti. Dodatni motiv so bila priporočila Evropske komisije; ta spodbuja razvoj novih, inovativnih oblik svetovanja predvsem za tiste ciljne skupine, ki zavračajo formalizirano, institucionalizirano obliko ponudbe svetovalne pomoči in so torej za svetovalno stroko večni izziv in navdih.

Delovanje mreže v letih 2004 – 2006 je umeščeno v Enotni programski dokument 2004 – 2006, dejavnost Razvijanje in širjenje mreže z informacijsko-komunikacijsko tehnologijo podprtih lokalnih/regionalnih svetovalnih centrov in centrov za poklicno svetovanje ter točk za vseživljenjsko učenje in je financirano iz sredstev Evropskega socialnega sklada.

Poglavitni namen delovanja mreže je podpora mladim pri premagovanju ovir na poti v vnovično vključitev v izobraževanje ali na trg delovne sile. Spremljanje po letu in pol tega delovanje je pokazalo, da je bilo v dejavnost informiranja vključenih 826 mladih, v dejavnosti svetovanja pa 130.

Metoda svetovanja, ki se uporablja v mreži ISM, je celostno informiranje in svetovanje; to je v Sloveniji nov pojem, v drugih okoljih

pa se je začel uporabljati v devetdesetih letih prejšnjega stoletja. Gre za individualno informiranje in svetovanje, ki se od uveljavljenih in že razvitih oblik svetovanja razlikuje po tem, da izhaja iz posameznikovega celotnega življenjskega položaja in njegovih/njenih osebnih življenjskih ciljev. Osredotoča se na izboljšanje kakovosti življenja mladega človeka, kot je zapisano v konceptu o otrokovih in državljskih pravicah. Z organizacijskega vidka lahko razumemo razvoj celostno usmerjenih svetovalnih služb za mlade kot ustvarjanje povezav med že obstoječimi svetovalnimi službami za mlade in drugimi dodatnimi dejavnostmi ali pa kot pot k razvoju novih oblik podpore posamezniku.

Svetovanje po metodi ISM opravljajo usposobljene svetovalke, z univerzitetno izobrazbo, ki so opravile tudi 120-urno dodatno usposabljanje.

Primarno ciljno skupino programa informiranje in svetovanje za mlade na vzporedni poti sestavljajo mladi, stari od 15 do 27 let, brez statusa,

- ki se po izpisu iz osnovnošolskega oz. srednješolskega izobraževanja ne odločijo za vključitev v druge oblike izobraževanja ali na trg delovne sile,
- ali mladi, ki so bili začasno sicer vključeni na trg delovne sile, torej prijavljeni na Zavodu RS za zaposlovanje, vendar so se pozneje izpisali ali pa so bili izpisani, uradno zato, ker niso izpolnjevali svojih obveznosti.

Sekundarna ciljna skupina pa so mladi, ki formalno še imajo status dijaka, vendar šole ne obiskujejo več.

Več informacij najdete na naslovu: <http://ism.cpi.si>

Splošno informiranje in svetovanje za mlade

Ljubo Raičevič

Splošno informiranje mladih obsega vse teme, ki zanimajo mlade, in zajema celo vrsto dejavnosti: informiranje, svetovanje, posvetovanje, vodenje, podporo, osebno pomoč, treniranje in usposabljanje, povezovanje v mrežo in napotitev na specializirane službe. Te dejavnosti lahko opravljajo mladinski informacijski centri ali službe za informiranje mladih v drugih strukturah, lahko pa so dostopne tudi po elektronskih in drugih medijih.

Sistem je usmerjen na uporabnike, to pomeni, da so informacijski centri (ali servisi) začetna točka, izhodišče, v katerem lahko mladi glede na svoje potrebe postavljajo vprašanja. Ker tovrstni centri obravnavajo široko paleto problemov, je informativni center organiziran tako, da lahko neposredno odgovori na mnoge probleme, drugi specializirani servisi (kot na primer zdravje, Evropa itd., specializirani informacijski servisi) pa ne.

Informacijski center lahko priskrbi naslove drugih servisov, ki dopolnijo temeljno informacijo s svetovanjem, kot npr.: karierna orientacija, mladinska kartica, popustov, vstopnice za koncerte, poceni prenočišča, prostori za mladinske dejavnosti in pomoč mladim pri organiziranju mladinskih projektov. Informacijsko-svetovalni centri naj bi predvsem odgovarjali na vprašanja in se odzvali na potrebe uporabnikov neodvisno od kakršnega koli zunanje interesa. Informacijsko-svetovalni centri so organizirani tako, da usposabljujejo uporabnike za čim večjo izbiro in upoštevajo njihovo avtonomijo.

Značilnosti informacijskih in svetovalnih centrov temeljijo na Evropski listini o informiranju mladih ali na nacionalnih standardih in listini, kjer le-ti obstajajo.

Take značilnosti so:

- Mladinski informacijski centri in storitve so dostopni vsem mladim brez izjeme.
- Cilj mladinskih centrov in storitev je zagotavljanje enakega dostopa do informacij vsem mladim, ne glede na njihov položaj, izvor, spol, vero ali družbeno kategorijo. Posebno pozornost naj bi namenili prikrajšanim skupinam in mladim s posebnimi potrebami.
- Mladinski centri in storitve naj bi bili preprosto dostopni in naj bi delovali tako, da se mladim v njih ne bi bilo treba prej naročiti. Bili naj bi privlačni, ozračje v njih pa prijazno. Uradne ure naj ustrezajo potrebam mladih.
- Informacije, ki so na voljo, naj sledijo zahtevam mladih in potrebam po informacijah, ki jih opazimo pri njih. Informacije naj bi zajemale vse teme, ki bi utegnile zanimati mlade, in njihov nabor naj bi se prilagajal tako, da bi bile vanj vselej uvrščene tudi nove teme.
- Vsakega uporabnika je treba spoštovati kot posameznika in vsak odgovor naj bo prilagojen njegovim osebnim potrebam. To naj bo storjeno tako, da bo uporabniku v oporo, na način, ki bo spodbujal njegovo avtonomijo in razvijal sposobnost za razčlenitev in uporabo informacij.
- Storitve informiranja za mlade so brezplačne.
- Ob prenašanju informacij je treba spoštovati zasebnost

uporabnikov in njihovo pravico, da se ne razkrije njihova identiteta.

- Informacije strokovno poda za to usposobljeno osebje.
- Podane informacije naj bodo popolne, najnovejše, natančne, praktične in prijazne uporabnikom.
- Storiti je treba vse potrebno, da bodo informacije objektivne ter pridobljene iz mnogovrstnih in preverjenih virov.
- Ponujene informacije naj bodo neodvisne od verskega, političnega, ideološkega ali komercialnega vpliva.
- Mladinski informacijski centri naj si s svojimi storitvami prizadevajo doseči čim več mladih, tako da bo njihova pomoč učinkovita in primerna za različne skupine in potrebe, pri izbiri strategij, metod in orodja pa naj bodo ustvarjalni in inovativni.
- Mladi naj dobijo priložnost, da bodo primerno sodelovali pri različnih fazah informiranja mladih na lokalni, regionalni, državni in mednarodni ravni. To med drugim pomeni prepoznavanje potreb mladih, pripravo in širjenje informacij, upravljanje in vrednotenje informacijskih storitev in projektov ter sodelovanje pri vrstniškem skupinskem delu.
- Mladinski informacijski centri naj pri svojem delovanju in opravljanju storitev sodelujejo z drugimi mladinskimi službami in strukturami, zlasti v svojem geografskem območju, in naj se povezujejo s posredniki in drugimi telesi, ki delajo z mladimi.
- Mladinski informacijski centri in storitve naj mladim pomagajo pri dostopu do informacij, ki so na voljo s sodobnimi informacijskimi in komunikacijskimi tehnologijami, in pri razvijanju njihovih sposobnosti za uporabo tovrstnih informacij.
- Pri nobenem od finančnih virov informiranja za mlade ne smejo s svojim ravnanjem ovirati delovanje mladinskega informacijskega centra ali opravljanja storitev ter preprečevati uveljavljanja katerega koli od načel te listine.

Več informacij najdete na naslovu Mladinskega informativno-svetovnega središča Slovenije – MISSS: <http://www.miss.org>

Tutorstvo in karierno svetovanje za študente

Vanja Vučetić Dimitrovska

Analize razvoja visokošolskega izobraževanja v primerjavi z drugimi evropskimi državami kažejo, da v Sloveniji zaostajamo v zagotavljanju možnosti svetovanja študentom znotraj univerz ali na posameznih fakultetah.¹ Določene oblike svetovanja so se v preteklih letih razvile bodisi v okviru študentskih organizacij bodisi na posameznih fakultetah, celostno in sistematično pa to področje še ni obravnavano. V različnih poročilih o delu na fakultetah, v zadnjih letih predvsem v poročilih o kakovosti dela, pa je pogosto poudarjeno, da je to ena od pomanjkljivosti in da potrebujejo študentje med študijem celostno svetovalno podporo. V zadnjih letih je bilo narejeno kar veliko za urejanje zdravstvene oskrbe, psihosocialne pomoči in ekonomskega položaja študentov, še vedno pa je pre malo poskrbljeno za podporo njihovem študijskem procesu. Pri tem sta pomembna dva vidika:

- tutorstvo in
- karierno svetovanje.

Leta 2006 je Univerza v Ljubljani naredila celostno analizo o tem, kako je pri njenih članicah s tutorstvom in kariernim svetovanjem (na vprašalnik je odgovorilo 22 članic). Analiza naj bi pripomogla k vpeljavi tutorskega sistema in kariernih centrov članic Univerze v Ljubljani. To je tudi eden od ciljev Strategije Univerze v Ljubljani, sprejete na senatu te univerze z dne 19. junij 2006. Univerza bo vpeljevanje študijskih programov po načelih bolonjske reforme skušala spodbuditi tudi z različnimi svetovalnimi oblikami pomoči za študente. Te podporne oblike študentom ob študiju so tudi visoko vrednoteni elementi zunanjih evalvacij. Nezadovoljiva učinkovitost študija (slabo razmerje med vpisanimi študenti in diplomanti), slabšanje razmerja med številom študentov in učiteljev ter zanemarjanje obštudijskih dejavnosti študentov govorijo v prid

¹ Na to je opozorila tudi slovenska študija o analizi stanja na področju politike in sistema karierne orientacije, ki je bila izpeljana leta 2002 pod vodstvom Zavoda RS za zaposlovanje kot del ETF študije o stanju na tem področju v evropskih državah.

vpeljavi *tutorskega sistema* v članice. V podstrategiji 8.7 je Senat Univerze v Ljubljani predvidel uvedbo tutorskega modela, katerega namen bi bil oblikovanje usklajenega pristopa, s katerim bi članice Univerze lažje vključevale novince v študij in univerzitetno življenje ter jim pomagale pri reševanju študijskih in življenjskih problemov študentov med študijem.

Univerza v Ljubljani namenja v svoji strategiji poseben poudarek povečevanju uporabnosti in pretoka znanja; pri tem so lahko *karierni centri* stičišče informacij med študenti in prakso. Svetovalci v centrih podrobno poznajo vsebino študijskih programov in kompetence, ki naj bi jih pridobil študent po dokončanju študija, redno spremljajo zaposljivost diplomantov in vzdržujejo stike z njimi.

Da bi se članice čim bolj povezovale z gospodarskimi družbami in drugimi delodajalci, naj bi karierni centri sistematično dajali študentom informacije o potrebah po kadrih ter o zaposlitvenih priložnostih. Obenem naj bi svetovalci kariernih centrov omogočali študentom članic tečaje in delavnice za učenje zaposlitvenih spretnosti in jim tako dodatno olajšali prehod v zaposlitev.

Analiza stanja pri članicah Univerze v Ljubljani je pokazala, da ima približno tretjina članic že vpeljeno tutorstvo (vendar z različnimi prijemi), karierno svetovanje pa ima vpeljeno le Ekonomska fakulteta. V prihodnje naj bi se tutorstvo in tudi karierno svetovanje na vseh članicah razvijalo načrtno. Pričakuje pa se, da bodo temu razvoju sledile tudi članice Univerze v Mariboru in Univerze v Kopru, saj imajo v sklopu obeh univerz nekatere članice prav tako že razvite oblike tutorstva in kariernega svetovanja

Več informacij najdete na naslovu: Vanja Vučetić Dimitrovski, samostojna svetovalka za študijsko kakovost, tutorstvo in karierno svetovanje Univerze v Ljubljani, vanja.dimitrovski@uni-lj.si

Svetovalna središča za izobraževanje odraslih

Andreja Dobrovoljc, Tanja Vilič Klenovšek

Na državni ravni je za svetovalna središča za izobraževanje odraslih odgovorno Ministrstvo za šolstvo in šport. Financirajo se iz sredstev tega ministrstva in Evropskega socialnega sklada. Zakonske in normativne podlage za razvoj svetovanja v izobraževanju odraslih so določene v Zakonu o izobraževanju odraslih (1996) in v Odredbi o standardih in normativih v izobraževanju odraslih (2000), strokovne pa v Resoluciji nacionalnega programa izobraževanja odraslih do leta 2010 (2004).

Za strokovni razvoj, spremljanje in podporo delovanju mreže 14 svetovalnih središč skrbi Andragoški center Slovenije. Na regionalni ravni so za izpeljavo dejavnosti svetovalnih središč odgovorne javne izobraževalne organizacije za odrasle (ljudske univerze), ki so bile na javnih razpisih Ministrstva za šolstvo in šport izbrane za sedež svetovalnega središča.

Prva svetovalna središča za izobraževanje odraslih so bila ustanovljena leta 2001, naslednja pa v letih 2002 in 2005, ko je bil zaokrožen razvoj mreže 14 svetovalnih središč. Naslednja stopnja razvoja bo ustanavljanje t.i. dislokacij. Svetovalno središče bo delovalo zunaj sedeža tam, kjer so se pokazale potrebe in se za to zavzema lokalno okolje. Leta 2006 deluje več kot 20 dislokacij, večina jih je ustanovljena v okviru centrov vseživljenjskega učenja.

Delovanje svetovalnih središč ima dva temeljna cilja:

- Vsem odraslim je treba zagotoviti brezplačno, kakovostno, strokovno in celostno informiranje ter svetovanje kot podporo njihovem izobraževanju in učenju.
- Povezala naj bi čim več ponudnikov izobraževalnih in svetovalnih storitev za odrasle v lokalnem okolju v omrežje ter tako zagotovila kakovostno, celostno in usklajeno delovanje vseh

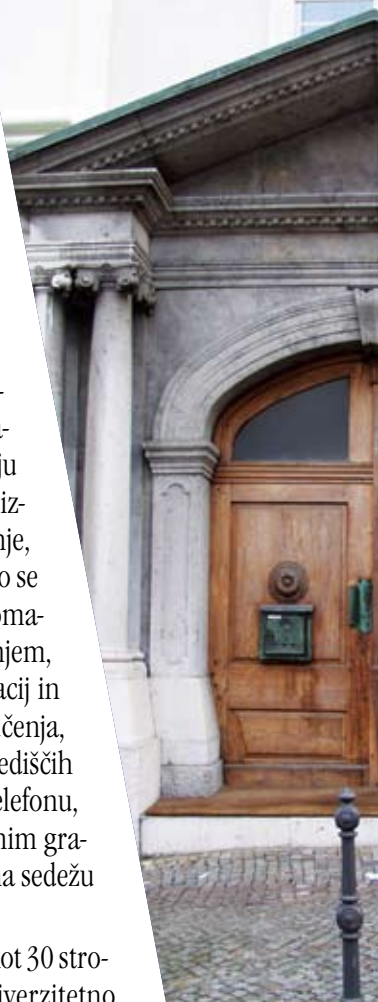
subjektov za informiranje in svetovanje v izobraževanju odraslih (v obliki lokalnih svetovalnih omrežij za izobraževanje odraslih, ki delujejo pri vsakem svetovalnem središču).

V svetovalnih središčih za izobraževanje odraslih naj bi poskrbeli za informiranje in svetovalno pomoč pred vključitvijo v izobraževanje, med samim izobraževanjem in učenjem ter ob dokončanju ali po njem. Svetovalci pomagajo odraslim opredeliti potrebe po izobraževanju, iskati ustrezne možnosti za izobraževanje in učenje, razvijati spretnosti za obvladovanje procesov učenja, učiti jih, kako se je treba učiti. Spodbujajo in motivirajo odrasle za učenje, jim pomagajo pri odpravljanju težav, povezanih z izobraževanjem in učenjem, jih zastopajo v drugih ustanovah pri iskanju dodatnih informacij in oblik pomoči, jim pomagajo pri načrtovanju in organiziranju učenja, vrednotenju doseženega idr. Delo svetovalcev v svetovalnih središčih je kompleksno in različno organizirano: poteka osebno, po telefonu, pisno – po navadni in elektronski pošti pa tudi z informativnim gradivom. Lahko je individualno ali organizirano za skupino, na sedežu svetovalnega središča ali zunaj njega.

V svetovalnih središčih je leta 2006 sodelovalo več kot 30 strokovnih delavcev z različnim obsegom dela. Vsi imajo univerzitetno izobrazbo različnih smeri (pedagogika, andragogika, socialna pedagogika, psihologija, socialno delo, sociologija, organizacija dela – kadrovske menedžment) in so bili dodatno usposobljeni za delo v svetovalnih središčih. Tako usposabljanje organizirajo Andragoški center Slovenije in druge organizacije.

Informiranje in svetovanje v svetovalnih središčih za izobraževanje odraslih sta ***namenjena in enako dostopna vsem odraslim v okolju, kjer deluje svetovalno središče***, posebna pozornost pa je namenjena tistim skupinam odraslih v lokalnem okolju, ki so v slabšem položaju, imajo težji dostop do izobraževanja, so manj izobraženi in izobraževalno manj dejavni. Podatki pa kažejo, da v svetovalnih središčih glede na strukturo vseh svetovancev, vsako leto poišče pomoč tudi 10 odstotkov mladih (predvsem dijaki in študenti).

Več informacij najdete na naslovu: <http://isio.acs.si>

Svetovanje v sistemu pridobitve nacionalnih poklicnih kvalifikacij (NPK)

Mojca Polak

Na državni ravni je za certifikatni sistem odgovorno Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, za strokovni razvoj pa predvsem Center RS za poklicno izobraževanje. Pri izpeljavi nekaterih strokovnih nalog razvoja in spremljanja certifikatnega sistema, sodelujeta tudi Državni izpitni center in Andragoški center Slovenije. Neposredni izvajalci certifikatnega sistema so za to usposobljeni strokovni delavci: svetovalci za nacionalne poklicne kvalifikacije in ocenjevalci v postopkih preverjanja in potrjevanja posamezne poklicne kvalifikacije.

Zakonske podlage certifikatnega sistema so dane z Zakonom o poklicnih kvalifikacijah (zadnja sprememba je bila leta 2006) in s Pravilnikom o načinu in postopku preverjanja in potrjevanja nacionalnih poklicnih kvalifikacij.

Lizbonska strategija predvideva znatno zvišanje izobrazbene in kvalifikacijske ravni prebivalstva Evrope. Eden izmed mehanizmov za doseganje tega cilja je vpeljava postopkov preverjanja in potrjevanja prej pridobljenega znanja. To pomeni, da udeleženci za svoje znanje in sposobnosti, pridobljene različno in v različnih okolišjih, lahko pridobijo javno veljavno listino, če znanje ustreza predpisanim standardom. V Sloveniji se postopki preverjanja in potrjevanja prej pridobljenega znanja vpeljujejo predvsem v sistemu preverjanja in potrjevanja nacionalnih poklicnih kvalifikacij. Sistem preverjanja in potrjevanja teh kvalifikacij predvideva,

da organizacija izvajalka postopkov preverjanja in potrjevanja nacionalnih poklicnih kvalifikacij udeležencu postopka zagotovi tudi svetovanje. Dejavnost svetovanja za nacionalne poklicne kvalifikacije se je v praksi uveljavila kot dodatna dejavnost strokovnih delavcev različnih profilov, ki so se za to delo usposobili bodisi na Centru RS za poklicno izobraževanje bodisi na Andragoškem centru Slovenije. Je kompleksna dejavnost, ki predvideva tako poznavanje stroke, za katero posameznik želi pridobiti nacionalno poklicno kvalifikacijo, kot tudi obvladanje svetovalnih spretnosti.

Vanjo sodijo te dejavnosti: informiranje kandidata o postopku preverjanja in potrjevanja nacionalnih poklicnih kvalifikacij, vodenje pri izbiri področja in ravni zahtevnosti potrjevanja nacionalnih poklicnih kvalifikacij, pomoč pri zbiranju ustreznih listin in dokazil o že pridobljenem znanju, presoja relevantnosti dokazil, informiranje kandidata o tem, katero že pridobljeno znanje in spretnosti, ki jih bodisi izkazuje z ustreznimi listinami ali ne, zadostujejo, katero znanje mora še pridobiti ter kje in kako manjkajoče znanje lahko pridobi, pomoč pri pripravi kandidatovega portfelja ter vsestranska podpora pri premagovanju ovir, ki jih utegne imeti kandidat na poti do pridobitve nacionalne poklicne kvalifikacije.

Svetovalci za nacionalno poklicno kvalifikacijo so navadno zaposleni pri organizacijah, ki preverjajo posamezno poklicno kvalifikacijo ali v svetovalnih središčih za izobraževanje odraslih. Do leta 2006 je bilo usposobljenih 292 svetovalcev za nacionalne poklicne kvalifikacije.

Več informacij najdete na naslovih:

- Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve:
<http://www.mddsz.gov.si>
- Center RS za poklicno izobraževanje:
<http://www.cpi.si>
- Nacionalni registracijski center za NPK:
<http://www.nrpslo.org>
- Državni izpitni center:
<http://www.ric.si>
- Andragoški center Slovenije:
<http://www.acs.si>

Svetovanje za izobraževanje in učenje odraslih v drugih organizacijah

Informiranje in svetovanje za podporo odraslim pri njihovem izobraževanju in učenju poteka danes tako rekoč v vsaki **izobraževalni organizaciji za odrasle**, povezana sta predvsem s programi in dejavnostmi, ki jih posamezna organizacija ponuja odraslim. Svetovanja je vse več tudi v tistih oblikah izobraževanja, ki potekajo kot e-učenje ali kot organizirano samostojno učenje podprto z informacijsko-komunikacijsko tehnologijo (IKT).

Pri tem je treba omeniti tudi tiste oblike informiranja in svetovanja, ki jih v podporo učečemu se odraslemu nudijo **v delovnih organizacijah** v sklopu dejavnosti razvoja kadrov. Podatki kažejo, da je ta dejavnost bolj celostno in sistematično razvita v večjih delovnih organizacijah, manj pa v manjših, zato njihovi **zaposleni pogosto iščejo informacije in svetovanje zunaj delovne organizacije**, v svetovalnih središčih za izobraževanje odraslih, v centrih za informiranje in poklicno svetovanje, v zasebnih organizacijah, ki se ukvarjajo s kariernim svetovanjem, idr.

Več informacij najdete na naslovih:

- <http://www.acs.si/pregled/> (Pregled izvajalec programov izobraževanja odraslih),
- na različnih spletnih iskalnikih, če vtipkate besedi »**karierno svetovanje**«.

Nacionalni in mednarodni projekti za informiranje in svetovanje v vse- življenjskem učenju in razvoju kari- ere v Sloveniji v letih 1995 – 2005

Mojca Polak

Hkrati z raznovrstnim dogajanjem v nacionalnem prostoru so pri iskanju in razvijanju novih, boljših rešitev za izzive, ki se v dejavnostih informiranja in svetovanja v vseživljenjskem učenju in razvoju kariere porajajo pri uresničevanju koncepta vseživljenjskega učenja in ambiciozno postavljenih lizbonski ciljih, številne organizacije in posamezniki sodelovali s kolegi iz Evropske unije, bodisi pri programu Phare, ali pa pri komunitarnih programih Leonardo da Vinci (v nadaljevanju LdV), Socrates in Grundtvig. Razvite so bile številne nove metode dela, programi usposabljanja, orodje informacijsko-komunikacijske tehnologije, priročniki, ki so pri nas tako zelo dobrodošli. Nekateri izsledki so utemeljili tudi posamezne stroke v svetovalni dejavnosti in pomembno pripomogli k njihove-
mu nadaljnjemu razvoju.

Tokrat bomo le na kratko predstavili nekatere izmed uspešnih dosežkov projektov Evropske unije. Navajamo le temeljne podatke, pogloblitve dosežke in naslove, na katerih lahko dobite več informacij o izbranih projektih.

Projekte smo razvrstili takole:

- 1** projekti, ki so namenjeni povečevanju vključenosti v izobraževanje in delo socialno deprivilegiranih oseb;
- 2** projekti, ki se posebej osredotočajo na odkrivanje poklicnega cilja in svetovanje v t. i. obdobju prehodov;
- 3** projekti, ki se osredotočajo na svetovanje v izobraževanju odraslih;
- 4** projekti, ki so namenjeni razvoju inovativnih vsebin, storitev in praks, ki temeljijo na informacijsko-komunikacijski tehnologiji;
- 5** projekti, ki so namenjeni opazovanju in analizi politik in sistemov v svetovanju.

1 Projekti, ki so namenjeni povečevanju vključenosti v izobraževanje in delo socialno deprivilegiranih oseb

Celostno svetovanje za mlade/Total Counselling (projekt LdV)

Organizacija nosilka projekta: Hitt Husid, Islandija. Organizacija nosilka projekta v Sloveniji: Center RS za poklicno izobraževanje

Projektne dosežki: Priročnik Total counselling, primerjava modelov svetovanja mladim na vzporedni poti v Veliki Britaniji, Italiji, Islandiji in Sloveniji. Priročnik je podlaga za vpeljavo mreže Informiranje in svetovanje za mlade na vzporedni poti v Sloveniji.

Informacije: Center RS za poklicno izobraževanje,

<http://cpi.ism.si>

Vpeljevanje poklicnega svetovanja za begunce, prosilce za azil in migrante (projekt LdV)

Organizacija nosilka projekta: University of Glasgow, Velika Britanija, nosilec projekta v Sloveniji: Inštitut za narodnostna vprašanja.

Dosežki: Spletna stran za vse, ki delajo z begunci, prosilci za azil in migranti, z informacijami o izobraževanju in zaposlovanju. Internetni tečaj usposabljanja za ljudi, ki delajo z begunci, azilanti ali migranti.

Informacije: <http://www.gla.ac.uk/rg>

Integrirana metoda svetovanja, izobraževanja in zaposlovanja (ICTEM) (projekt LdV)

Organizacija nosilka projekta: Kadis, Kadrovsko izobraževalni inženiring, d. o. o., Slovenija.

Dosežki projekta: razvita metodologija Integrirana metoda svetovanja, izobraževanja in zaposlovanja in usposabljanje (po že razviti metodologiji). To je zaživelo v praksi kot ena izmed metod pri usposabljanju mladih brezposelnih oseb z nizko stopnjo izobrazbe v sklopu programov aktivne politike zaposlovanja.

Informacije: <http://www.kadis.si/sub/images/ictem.pdf>

2 Projekti, ki se osredotočajo zlasti na odkrivanje poklicnega cilja in svetovanje v t. i. obdobju prehodov

Pika na I (Projekt Phare, pozneje ESS)

Organizacija nosilka projekta: Šolski center Velenje.

Dosežki projekta: na šestih poklicnih in strokovnih šolah so bili vzpostavljeni kotički z informacijami o možnostih za nadaljnje izobraževanje in ponudbo delovnih mest različnih delodajalcev.

Informacije: <http://www.scv.si>

Spodbujanje poklicnega izobraževanja s poklicno vzgojo v osnovni šoli (projekt Phare, pozneje ESS)

Organizacija nosilka projekta: Izida.

Dosežki: izdelane metode za poklicno vzgojo osnovnošolcev, preizkušene sprva na dveh, pozneje na 30 šolah.

Informacije: <http://www.izida.si>

Sem uvrščamo tudi nekatere druge projekte zasebnega zavoda Izida, v sklopu katerih so bile razvite inovativne metode poklicnega odločanja za različne ciljne skupine.

Raziskovalno-razvojni projekt Poglobljena priprava otrok in mladine na izbiro poklica (projekt MDDSZ)

Dosežki: izdelan model poklicne orientacije za vse starostne skupine otrok in mladostnikov. Model je objavljen v priročniku Izbira pravega poklica. Ena izmed metod, znana kot metoda „drugače o poklicih“, je bila pozneje v sodelovanju z Zavodom za zaposlovanje uspešno preizkušena v praksi in je zdaj umeščena v nacionalni program poklicnega informiranja Zavoda RS za zaposlovanje.

Informacije: <http://www.izida.si>

Projekta Socialna integracija otrok in mladine in Odkrivanje osebnostnih potencialov za načrtovanje kariere

Dosežki: izdelana metoda ustvarjalnih delavnic za ciljno skupino deprivilegiranih mladih.

Informacije: <http://www.izida.si>

3 Projekti, ki se osredotočajo na svetovanje v izobraževanju odraslih

Svetovanje v izobraževanju odraslih/AGETT - usposabljanje svetovalcev (projekt LdV)

Organizacija nosilka projekta: Pedagoška fakulteta iz Talina, Estonija. Organizacija nosilka projekta v Sloveniji: Center RS za poklicno izobraževanje.

Dosežki projekta: 40-urni program za svetovanje v izobraževanju odraslih. Posamezni moduli se uporabljajo pri usposabljanju svetovalcev za izobraževanje odraslih, ki ga izpeljuje ACS, in pri usposabljanju svetovalcev za preverjanje in potrjevanje nacionalnih poklicnih kvalifikacij.

Informacije: <http://www.cpi.si>

4 Projekti namenjeni razvoju inovativnih vsebin, storitev in praks, ki temeljijo na informacijsko-komunikacijski tehnologiji

IKT karierni kompas (projekt LdV)

Organizacija nosilka projekta: FIT Limited, Irska; organizacija, nosilka projekta v Sloveniji: Kadis Kadrovske izobraževalni inženiring, d. o. o.

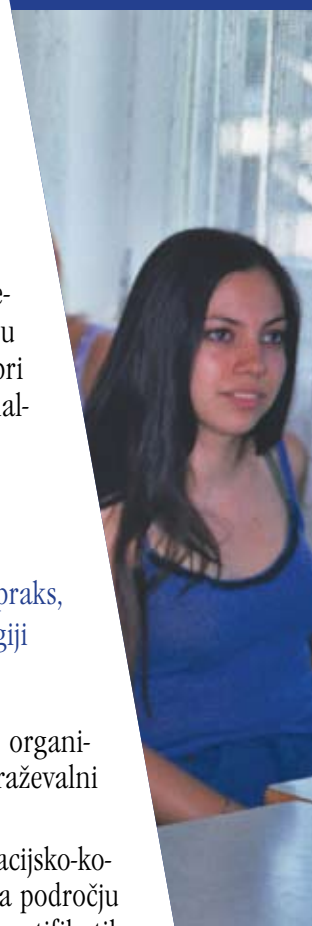
Dosežki: priročnik za tutorje na področju informacijsko-komunikacijske tehnologije, vodnik po kariernih poteh na področju informacijsko-komunikacijske tehnologije, vodnik po certifikatih na področju računalništva in informatike, dostopne poti do nacionalnih certifikatov, priročnik Obdržimo zaposlitev.

Informacije: <http://www.kadis.si>

VirtuOrientation (projekt LdV)

Organizacija nosilka projekta: Šolski center Velenje, Slovenija.

Dosežki: prvi slovenski spletni portal, ki na enem mestu podaja celostne informacije o ponudbi izobraževanja in zaposlovanja, tudi v povezavah s spletnimi stranmi. Informacije so namenjene pomoči pri ugotavljanju uporabnikovih interesov in sposobnosti. Ob portalu je objavljena brošura, s predstavitvijo vsebine in priročnik,

v katerem so opisani načini uporabe računalnika pri informiranju in svetovanju za načrtovanje in vodenje kariere. Spletni portal se posodablja s sredstvi Evropskega socialnega sklada.

Informacije: <http://www.virtuorientation.net>

*European Guidance & Counselling Research Forum,
povezovanje teorije in prakse (projekt LdV)*

Organizacija nosilka projekta: University of Warwick, Velika Britanija. Organizacija nosilka projekta v Sloveniji: Kadis kadrovsko izobraževalni inženiring, d. o. o.

Dosežki projekta: spletna stran, ki je namenjena komunikaciji in razvijanju novega znanja, je vir informacij in zgledov dobre prakse ter vir opravljenih raziskav, ki so lahko v pomoč pri svetovalnem delu.

Informacije: <http://www.guidance-europe.org>

5 Projekti, ki so namenjeni opazovanju in analizi politik in sistemov v svetovanju

Primerjalna in evalvacijska analiza svetovalnih storitev, namenjenih brezposelnim osebam in ranljivim kategorijam zaposlenih v petih evropskih državah (projekt LdV)

Nosilec projekta: Centre d'Etudes et de Recherche sur les Qualifications (CEREQ) Francija. Organizacija nosilka v Sloveniji: Univerza v Ljubljani – Fakulteta za družbene vede, Center za proučevanje organizacij in človeških virov. Projekt bo končan septembra 2007.

Predvideni dosežki: Primerjalna tipologija svetovalnih storitev namenjenih brezposelnim osebam in ranljivim kategorijam zaposlenih delavcev. Tako se bo izoblikovala metodologija za evalvacijo svetovalnih storitev.

Informacije: <http://www.fh-darmstadt.de/guidance-in-europe>

Evropska dimenzija v politiki karijerne orientacije

Saša Niklanovič

Evropska politika v zadnjih letih namenja veliko pozornosti t. i. karierni orientaciji.² Nova definicija karijerne orientacije, ki jo je Evropska komisija vpeljala leta 2004 in jo navajamo v tem prispevku, je sicer dokaj široka, saj zajema informativne in svetovalne dejavnosti v vseživljenjskem in vserazsežnostnem učenju (life-wide learning). Naši strokovnjaki pa menijo, da še vseeno ne zajema vseh dejavnosti, ki jih opravljajo na primer šolske svetovalne službe (obravnavajo asocialnega vedenja, odvisnosti ipd.) ali druge organizacije, na primer mladinski informativni centri. Karierna orientacija se torej nanaša predvsem na dejavnosti informiranja in svetovanja v različnih institucijah in resorjih, ki so povezane z izborom in uresničevanjem izobraževalnih in kariernih ciljev. Pri tem moramo upoštevati, da tudi v drugih državah članicah Evropske unije meje med posameznimi dejavnostmi niso jasno opredeljene.

Leto 2000 je začetek pomembnega obdobja v razvoju karijerne orientacije v Evropski uniji. V tem obdobju je namreč v njej prevladalo spoznanje, da je karierna orientacija dejavnost, ki lahko pomembno pripomora k razvoju delovne sile in s tem k njeni večji konkurenčnosti v svetovnem gospodarstvu. Karierna orientacija je v tem obdobju dobila pomembno mesto v dokumentih evropske politike, pomembnejše kot kdaj koli prej v zgodovini Evropske unije. Temu so sledili tudi konkretni ukrepi, s katerimi je Evropska komisija želela spodbuditi več sodelovanja med državami članicami na tem področju in večjo učinkovitost služb izvajalk različnih dejavnosti, ki sodijo v sklop karijerne orientacije.

Resolucija o vseživljenjski karierni orientaciji

Prva težava, ki se je pokazala pri poskusih sodelovanja v Evropi, je velika različnost sistemov in služb za karierno orientacijo,

² V tem prispevku avtor uporablja kot najširši izraz, izraz karierna orientacija. Ker je v večini drugih prispevkov pogosteje uporabljen izraz bodisi »informiranje in svetovanje« bodisi »informiranje in svetovanje v procesih vseživljenjskega učenja in razvoja kariere«, smo le-te izraze uporabili tudi v uvodnih pojasnilih in v predstavitev predlogov nadaljnjega razvoja in povezovanja svetovalnih dejavnosti v Sloveniji (op.p. Tanja V. Klenovšek, ur.).

predvsem pa to, da ni skupnega izrazja, ki je prvi pogoj za kakršnokoli sodelovanje. To je bil povod, da je Svet Evrope maja 2004, ko je predsedovala Irska, sprejel Resolucijo o krepitvi politik in sistemov vseživljenjske karijerne orientacije v Evropski uniji.³ Pomemben premik, ki ga je prinesla resolucija, je skupna definicija izraza karierna orientacija ('career guidance'), ki je usklajena z drugimi mednarodnimi organizacijami (OECD, Svetovna banka). Karierna orientacija je izraz, ki zajema poklicno, izobraževalno in zaposlitveno orientacijo (informiranje, svetovanje in druge oblike orientacije) in vse te dejavnosti postavlja v kontekst vseživljenjskega učenja. Navajamo opredelitev iz resolucije in tudi opombo pod črto, v kateri so našteje nekatere dejavnosti, ki sodijo v sklop karijerne orientacije:

»Orientacija se v kontekstu vseživljenjskega učenja nanaša na vrsto aktivnosti⁴, ki državljanom v vseh starostnih obdobjih in v katerikoli točki njihovega življenja omogočajo identifikacijo njihovih sposobnosti, zmožnosti in interesov za sprejemanje odločitev na področju izobraževanja, usposabljanja in izbire poklica. Poleg tega jim orientacija omogoča vodenje svojih življenjskih poti v učenju, delu in drugih okoljih, v katerih se teh zmožnosti in sposobnosti naučijo in/ali jih uporabljajo.«

Izraza karierna orientacija v mnogih državah prej nismo uporabljali, zato je pomembno, da se najprej poenotimo v razumevanju tega izraza, saj lahko v nasprotnem primeru različne interpretacije ovirajo nadaljnji razvoj. Novi izraz je tudi v Sloveniji odprl vprašanje ustreznega

³ Nekateri slovenski strokovnjaki jo na kratko poimenujejo tudi »Resolucija o svetovanju v Evropski uniji«. (op.p. Tanja V. Klenovšek, ur.).

⁴ »Primeri tovrstnih aktivnosti so informiranje, dajanje nasvetov, svetovanje, ocenjevanje zmožnosti, mentorstvo, zastopanje ter učenje veščin odločanja in vodenja kariere. Da bi se izognili dvoumnosti uporabe pojma orientacija, za katerega se v državah članicah uporabljajo različni termini, ki opisujejo aktivnosti, katere vključujejo izobraževalno, poklicno in karierno orientacijo, službe za orientacijo in svetovanje itd., se pojem 'orientacija' v tem tekstu nanaša na posamezne našteje pojme ali pa na vse našteje pojme. Države članice pa naj pojem interpretirajo tako, da se nanaša na ustrezne storitve v njihovi lastni državi.«

prevoda. Dosedanji izrazi (poklicna orientacija, poklicno svetovanje, izobraževalno svetovanje ipd.) niso ustrezen prevod, saj definicija izrecno navaja, da izraz karierna orientacija vsebuje vse naštete. Potrebovali smo torej nov izraz in v okviru Slovenskega nacionalnega foruma za karierno orientacijo, ki bo predstavljen v nadaljevanju, je bila sprejeta odločitev, da se pri nas uporablja prevod »karierna orientacija«, kot »dogovorjeni izraz«, bo pa v okviru foruma namenjena izrazju posebna pozornost.

Poleg resolucije je Evropska komisija v omenjenem obdobju izpeljala še več ukrepov, s katerimi je spodbujala razvoj na tem področju. V letih od 2002 do 2004 je v sodelovanju z nekaterimi drugimi mednarodnimi institucijami izpeljala *več študij o politikah in sistemih karierne orientacije*. V eno izmed teh študij je bila zajeta tudi Slovenija. Ugotovitve so pokazale, da v mnogih državah obstaja vrzel med deklariranimi cilji in dejanskim stanjem. Ena od ugotovljenih pomanjkljivosti je tudi, da številne države članice nimajo jasne politike na tem področju in da se različni sektorji pri tem premalo povezujejo.

Decembra 2002 je Evropska komisija ustanovila *Strokovno skupino za vseživljenjsko karierno orientacijo*, ki je pripravila vrsto predlogov za vključitev karierne orientacije v pomembne dokumente evropske politike na področju izobraževanja (na primer Cilji izobraževanja do 2010 in Københavenska deklaracija) in zaposlovanja. Skupina je oblikovala tudi t. i. *skupno evropsko referenčno orodje za karierno orientacijo*. To orodje opredeljujejo skupna načela izpeljevanja te dejavnosti, skupni okvir zagotavljanja kakovosti in značilnosti, ki naj bi v prihodnje postale skupne vsem službam (sistemom) karierne orientacije v državah članicah. Objavljeno je v *dveh priročnikih*: "Izboljšanje politik in sistemov vseživljenjske karierne orientacije" (izdal CEDEFOP) in "Karierna orientacija-priročnik za oblikovalce politike" (izdala Evropska komisija in OECD). Obe knjižici sta izšli tudi v slovenskem prevodu.

Naslednji korak je začetek vpeljevanja novih načel skupne politike v karierni orientaciji na ravni držav članic Evropske uni-

je. Prvi tak korak je bil razpis za ustanovitev nacionalnih forumov za karierno orientacijo (*National Guidance Policy Forum – NGPF*), ki je bil financiran iz programa skupnih akcij (Leonardo da Vinci, Socrates in Youth). V okviru dveh tovrstnih projektov, ki sta se začela oktobra 2004 in končala septembra 2006, je enajst držav Evropske unije ustanovilo t. i. nacionalne forume, katerih namen je zagotoviti podporo oblikovalcem politike na področju karierne orientacije. Na pobudo Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve se je Slovenija priključila enemu od teh projektov. V začetku leta 2006 je bil v Sloveniji ustanovljen *Slovenski nacionalni forum za karierno orientacijo*, ki ga je koordiniral Zavod RS za zaposlovanje. Namen foruma je pritegniti k sodelovanju vse institucije na nacionalni ravni, ki sodelujejo pri financiranju, organiziranju, vodenju, koordiniranju in izpeljevanju dejavnosti informiranja in svetovanja, uvrščenih v sklop karierne orientacije. Temeljni namen foruma je oblikovati predloge za celostno reševanje vprašanj razvoja in politike karierne orientacije v Sloveniji.

Da se bo *skupna evropska politika na področju karierne orientacije nadalje razvijala*, dokazuje tudi zadnji dogodek v kratki zgodovini razvoja skupne politike karierne orientacije od leta 2001. Novembra 2006 je namreč Evropska komisija napovedala, da bo ustanovila Evropsko mrežo za karierno orientacijo (European Guidance Network), ki naj bi predvidoma začela delovati v začetku leta 2007. Ta mreža bo nadaljevala dejavnosti, ki jih je začela Strokovna skupina za vseživljenjsko karierno orientacijo. Razlika bo v tem, da bo v novi mreži vloga nacionalnih oblikovalcev politike (policy makers) večja, kot v obdobju 2001–2006, ko so dejavnosti potekale predvsem na pobudo Evropske komisije, dosežki pa so bili predvsem že omenjena dela Strokovne skupine (priročniki, okvir zagotavljanja kakovosti, drugo referenčno orodje ipd.). Vse kaže, da se bo leta 2007 nadaljevala druga faza razvoja skupne evropske politike na področju karierne orientacije, v kateri je pozornost namenjena vpeljevanju skupne politike v sisteme držav članic. Nosilke dejavnosti bodo predvsem države članice, ki bodo v začetku uvrščene v novo mrežo. Mreža se bo pozneje predvidoma širila in sčasoma bodo vanjo zajete vse države Evropske unije.

Informiranje in svetovanje v vseživljenjskem učenju in razvoju kariere v slovenskih strateških dokumentih

Mojca Polak, Tanja Vilič Klenovšek

Predstavljamo povzetek najpomembnejših ciljev iz glavnih slovenskih strateških dokumentov, ki:

- neposredno podpirajo in poudarjajo pomembnost razvoja svetovalne dejavnosti v vseživljenjskem učenju in razvoju kariere,
- poudarjajo razvojne cilje gospodarskega in socialnega razvoja, katerih uresničevanje je pogoj za kakovostno organiziranje in izpeljavo podpornih, transverzalnih dejavnosti, med katere se umeščata informiranje in svetovanje v vseživljenjskem učenju in razvoju kariere.

Za sam pregled je pomembno, da začnemo pri ciljeh, nalogah in dejavnostih, ki so bile podlaga za razvojno obdobje 2001–2006, nadaljujemo pa s prednostnimi nalogami, ki bodo usmerjale in krojile uresničevanje dejavnosti informiranja in svetovanja v prihodnjem obdobju. Za razvojno obdobje 2001–2006 je bil najpomembnejši slovenski strateški dokument *Državni razvojni program 2001 – 2006* (Ministrstvo za gospodarstvo, 2001), ki je bil podlaga tudi za nastanek drugih operativnih dokumentov, na podlagi katerih je Slovenija kot polnopravna članica EU v letu 2004 lahko začela koristiti sredstva Evropskih strukturnih skladov (leta 2006 pa je že pripravljen predlog Državnega razvojnega programa 2007–2013).

V tem dokumentu je svetovanje izpostavljeno v drugi točki poglavja Razvojni cilji in razvojne prednostne naloge, v podpoglavju Znanje, razvoj človeških virov in zaposlovanje. Med drugim je navedeno, da bo »za učinkovito uresničevanje koncepta vseživljenjskega učenja potrebno posodobiti izobraževalno infrastrukturo (programe izobraževanja in usposabljanja, učne pristope, metode in okolje) in vsakemu posamezniku zagotoviti možnosti pridobitve osnovnih znanj ob usmerjanju in svetovanju, kio prilagojeno individualnim potrebam«. Poudarjeno je, da je za izboljšanje dostopnosti in spodbujanje vključevanja v dejavnosti vseživljenjskega učenja pomembno tudi zagotoviti prijazno in kakovostno informiranje o možnostih za izobraževanje in usposabljanje mladine in odraslih (na nacionalni in lokalni ravni).

Kot strokovna strateška podlaga za koriščenje sredstev iz Evropskih strukturnih skladov je nastal slovenski Enotni programski dokument 2004–2006. Ta dokument je operativna podlaga za pomembne razvojne procese v informiranju in svetovanju v vseživljenjskem učenju, ki v zadnjih dveh letih potekajo v Sloveniji. Druga izmed treh prednostnih nalog v EPD 2004–2006, Znanje razvoj človeških virov in zaposlovanje, ima te cilje: vlaganje v znanje, razvoj človeških virov in zaposlovanje, da bi nastala kakovostna delovna mesta, boj proti brezposelnosti, spodbujanje socialnega vključevanja oseb s posebnimi potrebami, vseživljenjsko učenje ter razvoj spretnosti in prilagodljivosti človeških virov in nadaljnje usposabljanje delavcev v perspektivnih sektorjih in tistih, ki se prestrukturirajo. Svetovalna dejavnost podpira razvoj vseh naštetih ciljev. Neposredne cilje razvoja dejavnosti kot take pa najdemo pod tretjim ukrepom za uresničevanje prej navedenih ciljev, in sicer aktivnosti vseživljenjsko učenje, kjer je med drugim zapisano: zagotoviti kakovostno informiranje, svetovanje in dostopnost možnosti izobraževanja in usposabljanja za vse s širitvijo lokalnih /regionalnih svetovalnih centrov in kontaktnih točk za vseživljenjsko učenje, ki naj bi se uresničevalo z razvojem in širjenjem

omrežja lokalnih/regionalnih centrov za vseživljenjsko učenje podprtih z informacijsko-komunikacijsko tehnologijo. To zagotavlja podporo sodelujočim v učnih dejavnostih, poklicno usmerjanje za odrasle in mlade, predvsem za ženske in osebe z nedokončanim šolanjem, da se olajša in pospeši dostop do novih oblik učenja, zlasti neformalnega učenja.

Obdobje dejavnosti, ki imajo podlago v EPD 2004–2006 se počasi končuje. Leta 2006 so nastale že nove podlage za obdobje 2007–2013, pri čemer le-te izhajajo tudi iz

novih strateških dokumentov, sprejetih v letih 2005 in 2006: Strategija razvoja Slovenije (2005), Okvir gospodarskih in socialnih reform za povečanje blaginje Slovenije (2005), Nacionalni program reform za doseganje ciljev Lizbonske strategije (2005), Resolucija o nacionalnih razvojnih projektih za obdobje 2007–2023 (2006) in iz nekaterih v zadnjih letih sprejetih strokovnih podlag za razvoj posameznih svetovalnih dejavnosti ter tudi iz dobrih dosežkov in priporočil iz nacionalnih in mednarodnih nalog, opravljenih v zadnjih desetih letih.

V vseh teh dokumentih je v poglavjih, ki govorijo o »znanju in razvoju človeških virov«, posebej poudarjen tudi pomen zagotavljanja kakovostnih svetovalnih storitev, dostopnih vsem ljudem. Družba se mora razvijati tako, da se bodo izboljšale možnosti vsakega človeka za dolgo, zdravo in kakovostno življenje. Eno izmed izhodišč je povečevanje izobrazbe in ustvarjalnosti ter izboljšanje dostopa do virov za dostojno življenje – predvsem znanja in informacij, potrebnih za razvoj in uresničevanje osebnih potencialov.

Na podlagi teh strateških usmeritev in posebej opredeljene naloge z naslovom »Razvijanje in širjenje mreže z informacijsko-komunikacijskimi tehnologijami podprtih lokalnih/regionalnih svetovalnih centrov in centrov za poklicno svetovanje ter točk za vseživljenjsko učenje«, ki je bila izpeljana v letih 2004–2006 s sredstvi Evropskega socialnega sklada, je nastal »Koncept nadaljnjega razvoja, širjenja in povezovanja svetovalnih dejavnosti v Sloveniji« (2006).⁵ Koncept izhaja iz konkretnih potreb po informiranju in svetovanju udeležencev in udeleženk izobraževalnega procesa in na trgu delovne sile ter zarisuje pot načrtovanega, preglednega in usklajenega razvoja posameznih svetovalnih omrežij in celotne dejavnosti za prihodnja leta. Najpomembnejše predloge na kratko predstavljamo v nadaljevanju.

⁵ Avtorji koncepta so: mag. Tanja Vilič Klenovšek, mag. Tanja Bezič, Janez Čač, Andreja Dobrovoljc, mag. Katja Dovžak, Saša Niklanović, Mojca Polak, Ljubo Raičević, Zlata Šlibar.

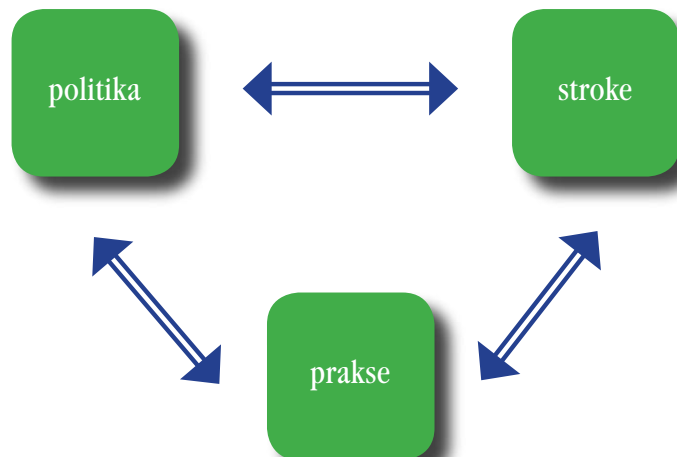
Najpomembnejši predlogi za nadaljnji razvoj in povezovanje svetovalnih dejavnosti v Sloveniji

Mojca Polak, Tanja Vilič Klenovšek

Analiza dozdajšnjega razvoja svetovalnih dejavnosti je pokazala, da je bilo sodelovanje med različnimi dejavnostmi informiranja in svetovanja le delno učinkovito, saj zastopniki posameznih organizacij pogosto presojujejo neki problem predvsem iz svoje perspektive in se premalo usmerjajo v iskanje skupnih rešitev, primernih za vse sodelujoče, predvsem pa za posameznika, ki so mu dejavnosti namenjene. Ugotovljeno je bilo, da se doslej še ni razvila tradicija in zavest o potrebnosti sodelovanja, je pa res, da različne organizacije v zadnjih petih letih vse bolj sodelujejo. Tako čedalje boljše sodelovanje kaže razvijati z novimi povezavami – tudi to je del procesa učenja vseh, ki so vključeni v te dejavnosti.

Nekatere težave, skupna vprašanja, so takšna, da jih je treba reševati celostno – to pa je mogoče le ob sodelovanju vseh, ki jih ta vprašanja zadevajo. Poudariti moramo, da je za nadaljnji razvoj teh področij nujno sodelovanje treh področij (glej sliko):

- **politike** – ministrstev in nacionalnih nosilcev strokovnega razvoja na posameznem področju,
- **strok**, ki usmerjajo razvoj,
- **praks**, v katerih neposredno potekata informiranje in svetovanje na različnih področjih.

Predlogi za odpravljanje vseh ugotovljenih pomanjkljivosti in slabosti za nadaljnji razvoj, sodelovanje in povezovanje dejavnosti informiranja in svetovanja ter njihovih omrežij morajo zajeti obe ravni, tako državno in regionalno ali lokalno. V nadaljevanju navajamo konkretne predloge.

1 POLITIKA

1.1 Državna raven

- Nujno je sodelovanje in medsebojno usklajevanje politik, ki urejajo to področje, in nacionalnih nosilcev teh dejavnosti; še posebno ***pomembno je medresorsko usklajevanje*** med dvema ministrstvom, za šolstvo in šport ter za delo, družino in socialne zadeve.
- Ustanovi naj se nacionalno koordinacijsko telo za spodbujanje, usklajevanje in ustvarjanje možnosti za razvoj dejavnosti informiranja in svetovanja.
- Nosilci politik naj podpirajo razvoj in raziskave na tem področju, zato da se bodo dosežki tudi včlenili v nadaljnji razvoj strok in prakse. Tako bo omogočeno tudi načrtovanje celotnega razvoja področja.
- Politika mora umeščati svetovalne dejavnosti v svoje strateške dokumente ter v ustrezne zakonske in podzakonske akte.
- Zagotoviti je treba dolgoročne mehanizme financiranja osnovnega obsega svetovalnih dejavnosti, ki jih podpira država, hkrati pa vzpostaviti tudi mehanizme, ki bodo spodbujali regije in lokalna okolja za vlaganje v te dejavnosti.

1.2 Regionalna raven

- Za usklajevanje dejavnosti informiranja in svetovanja v procesih vseživljenjskega učenja in razvoja kariere je treba poskrbeti tudi na regionalni ravni. Te dejavnosti morajo biti vključene v koordinacijo dejavnosti za razvoj človeških virov v regiji, saj so s svojo dejavnostjo pomemben člen uresničevanja regionalnih ciljev za razvoj človeških virov.
- Regije oziroma lokalne skupnosti naj zagotavljajo tudi regionalna oziroma lokalna sredstva za razvoj in izpeljevanje dejavnosti informiranja in svetovanja v procesih vseživljenjskega izobraževanja in razvoja kariere.

2 STROKE

2.1 Državna raven

- Stroke morajo biti nepretrgoma dejavne pri pripravi predlogov za politiko ter pripravljene sodelovati med seboj v vzpostavljenih koordinacijah (državni in regionalni), pri skupnih domačih in mednarodnih projektih, pri razvoju podpore informacijsko-komunikacijskih tehnologij idr.
- Čeprav je večina »mrež« na Slovenskem že precej razvejena, pa analiza stanja kaže, da je **dostopnost do storitev v vseh dejavnostih treba izboljšati**: z zmanjšanjem normativov v šolskem svetovalnem delu (predlog je 500 učencev srednjih šol na enega svetovalca in na 35 strokovnih delavcev); zagotovitvijo dovolj strokovnega osebja v dejavnosti centrov za informiranje in poklicno svetovanje, MISSS-a in mreže info-centrov ter dejavnosti ISM v regijah, kjer dejavnost še ni vzpostavljena (s čimer se bo povečala dostopnost predvsem za »osipnike« in mlade); z zagotavljanjem možnosti za delovanje svetovalnih središč za izobraževanje odraslih zunaj sedeža; s prožno organiziranostjo izvajanja dejavnosti v vseh omrežjih in povezovanjem med omrežji; z razvijanjem orodij, ki bodo podprta z informacijsko-komunikacijsko tehnologijo ter z boljšo organizacijo in usklajevanjem informacijskih baz podatkov; z usmerjanjem pozornosti v vseh omrežjih na ranljive skupine prebivalstva.
- Poskrbeti je treba za skupno spremljanje in razvijanje skupnih in specifičnih standardov kakovosti: oblikovati javne minimalne standarde kakovosti. Pri oblikovanju metodologije in evalviranja morajo sodelovati tudi različni udeleženci, strokovna javnost, ministrstva in praktiki, zagotoviti je treba strokovni nadzor v strokovni javnosti idr.
- Vzpostaviti je treba celosten nacionalni sistem usposabljanja strokovnega osebja v svetovalnih dejavnostih (razvoj novih in specifičnih kompetenc za delovanje na posameznem področju) in ga razviti.
- Predlagamo tudi več različnih oblik skupnega sodelovanja med različnimi svetovalnimi omrežji pri razvoju na področju informacijsko-komunikacijskih tehnologij, baz podatkov in različnih instrumentov v svetovalnih omrežjih (oblikovanje

skupnega portala, poenotenje in oblikovanje baz podatkov, ki so skupne več svetovalnim omrežjem, npr. zdajšnji spletni portali »VirtuorIENTATION«, PLOTEUS idr.).

2.2 Regionalna raven

- Razviti je treba spremljanje učinkovitosti opravljanja storitev na uporabnikovi ravni.
- Izboljšali naj bi sodelovanje in povezovanje, da bi postalo delovanje učinkovitejše, bolj kakovostno in racionalno: redna menjava izkušenj, skupna promocija, skupna strokovna srečanja, vključevanje v skupne projekte. Pri tem se lahko povezujejo le dejavnosti informiranja in svetovanja, mogoče pa so tudi povezave z drugimi dejavnostmi, kot je primer javnega razpisa za centre vseživljenjskega učenja v letu 2005 (Ministrstvo za šolstvo in šport in Evropski socialni sklad).

3 PRAKSE

3.1 Regionalna raven

Predstavljeni predlogi na ravni politike in strok, na državni in regionalni ravni, se morajo izražati tudi v kakovosti in učinkovitosti dela praks (neposrednih izvajalcev) na regionalni, lokalni in institucionalni ravni. Prakso neposredno podpirajo nosilci razvoja posameznih dejavnosti informiranja in svetovanja v procesih vseživljenjskega učenja in razvoja kariere na državni in regionalni ravni (zelo pomembno je, da prakso nenehno podpirajo stroke in politika na državni in regionalni ravni).

Z vidika razvoja praks na regionalni ravni pa še posebej poudarjamo pomen:

- razvijanja skupnih načinov dela s strankami,
- menjave izkušenj pri delu z istimi ciljnim skupinami,
- sodelovanja pri promocijskih dejavnostih,
- dajanja podatkov o potrebah uporabnikov stroki in politiki,
- medsebojnega informiranja,
- stalnega strokovnega spopolnjevanja,
  - uresničevanja novih, inovativnih projektov in sporočanja stroki o učinkih,
- vpeljevanja in izpeljevanja samoevalvacije kot dela presoja-

nja in razvijanja kakovosti svetovalnega dela na regionalni in državni ravni idr.

Uresničevanje zapisanih nalog je odvisno od:

- resnične pripravljenosti in sposobnosti sodelovanja – na državni in regionalni ravni, na ravni politike, strok in praks,
- razvoja novega znanja, izmenjave izkušenj, medsebojnega zaupanja pri partnerskem sodelovanju,
- vključevanja v evropske mreže in upoštevanja evropskih razvojnih usmeritev ter tako tudi zagotavljanja evropske mobilnosti,
- zagotavljanja ustreznih lastnih strateških in strokovnih podlag,
- zagotavljanja zadostnega denarja in drugih možnosti za razvoj in izpeljevanje dejavnosti informiranja in svetovanja.

Naj končamo z mislijo: razvoj in povezovanje svetovalnih dejavnosti sta ključ za večjo vključenost in uspešnost vseh prebivalcev Slovenije v procesih vseživljenjskega učenja in razvoja kariere, od vrtca pa do zrele dobe v odraslosti, in pomemben prispevek k ustvarjanju ekonomskega, socialnega in kulturnega kapitala, ki naj temelji na vlaganju v razvoj vsakega prebivalca na Slovenskem.

Spletne slovenske povezave

www.mss.gov.si	Ministrstvo za šolstvo in šport
www.mvzt.gov.si	Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo
www.mdds.gov.si	Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve
www.acs.si	Andragoški center RS
www.cpi.si	Center RS za poklicno izobraževanje
www.cmepius.si	CMEPIUS – Center za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja
www.ric.si	Državni izpitni center
www.zrss.si	Zavod RS za šolstvo
www.ess.gov.si	Zavod RS za zaposlovanje
www.ess.gov.si/NCIPS	Center za informiranje in poklicno svetovanje
www.gzs.si	Gospodarska zbornica Slovenije
www.ozs.si	Obrotna zbornica Slovenije
www.uradzamladino.gov.si	Urad RS za mladino
www.misss.org	MISSS – Mladinsko informativno svetovalno središče Slovenije
www.movit.si	MOVIT – Zavod za razvoj mobilnosti mladih
www.nrpslo.org	Nacionalno informacijsko središče za poklicne kvalifikacije
www.mszs.si/eurydice	Eurydice Slovenija
europa.eu.int/ploteus/portal/home.jsp	PLOTEUS – portal izobraževalnih možnosti v evropskem prostoru
www.virtuorientation.net	VIRTUORIENTATION – pripomoček pri odločanju za kariero, poklic
www.portalznanja.com	Portal znanja

Spletne mednarodne povezave

www.eurydice.org	Eurydice Evropa
www.estia.educ.goteborg.se	Estia, poklicno usposabljanje in izobraževanje v Evropi
portal.unesco.org/education	Unescov portal o pravicah v izobraževanju
europa.eu.int/comm/education/index_en.html	Izobraževanje in uposabljanje 2010
europa.eu.int/comm/education/policies/ll/life/index_en.html	Making a European Area Of Lifelong Learning A Reality – spletna stran EU za vseživljenjsko učenje
europa.eu.int/comm/education/policies/2010/doc/resolution2004_en.pdf	Resolucije o krepitvi politik in sistemov vseživljenjske karierne orientacije v EU
www.europa.eu.int/eures/index.jsp	Portal EU za zaposlovanje
www.eurodesk.org/new	EURODESK – informacijska mreža za mlade
http://europa.eu/youth	Evropski mladinski portal
www.oecd.org/document	OECD spletna stran – dokumenti
www.trainingvillage.gr/etv/Projects_Networks/Guidance	Cedefop – spletna stran za svetovanje
www.euroguidance.org.uk	Euroguidance
www.guidenet.org	Guidenet – evropska mreža strokovnjakov na področju svetovanja
www.iaevg.org	Mednarodno združenje za izobraževalno in poklicno orientacijo – IAIEVG
www.iccdpp.org	Mednarodni center za razvoj kariere – ICCDPP

IZDAL: Andragoški center Slovenije; ZANJ: Dr. Slavica Černoša; UREDILA: Mag. Tanja Vilič Klenovšek; AVTORJI PRISPEVKOV: Mag. Tanja Bezić; Andreja Dobrovoljic, Saša Niklanović, Mojca Polak, Ljubo Raičević, Zlata Šlibar, Mag. Tanja Vilič Klenovšek, Vanja Vučetić Dimitrovski; JEZIKOVNI PREGLED: Marjana Kunej; OBLIKOVANJE: Irena Hlede, Pro anima; FOTOGRAFIJE: Dušan Vodeb, Irena Hlede, arhiv ACS; TISK: Birografika Bori; Naklada: 2000 izvodov; V Ljubljani, decembra 2006.

Priprava in izdaja knjižice je sofinancirana iz sredstev Ministrstva za šolstvo in šport in Evropskega socialnega sklada.

